

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Економіко-гуманітарний факультет

(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

(повна назва кафедри)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Попова О.Ю.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

« » 2023 року

Випускна кваліфікаційна робота

Бакалавр

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему «Аналіз конкурентоспроможності підприємства»

Виконала: студентка 3 курсу, групи МЕНп-20

Спеціальності (напряму підготовки) 073 Менеджмент

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Бородіна А.С.

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Керівник д.е.н., професор, Ляшок Я.О.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

*Засвідчую, що у цій дипломній роботі
немає запозичень з праць інших
авторів без відповідних посилань.*

Студент

(підпис)

Луцьк – 2023 р.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Економіко-гуманітарний факультет

Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

Освітній ступінь бакалавр

Напрямок підготовки (спеціальність) 073 Менеджмент

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри

_____ /Попова О.Ю./

« ____ » _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Бородіна Анастасія Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Аналіз конкурентоспроможності підприємства»

керівник роботи Ляшок Ярослав Олександрович, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від «05» 05 2023 р. №173

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи фінансова звітність ДП «Селидіввугілля», статистичні дані, аналітичні періодичні видання, фахові видання, матеріали періодичних видань та інтернет-ресурсів

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) економічна сутність поняття «конкурентоспроможність»; основні фактори, що впливають на рівень конкурентоспроможності підприємства; класифікація методів оцінки конкурентоспроможності підприємства; організаційно-економічна характеристика ДП «Селидіввугілля»; аналіз показників фінансового стану досліджуваного підприємства; оцінка рівня конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля» та формування пропозицій стосовно покращення отриманих результатів

5. Перелік графічного матеріалу (з точною вказівкою обов'язкових креслень): трактовки поняття «конкурентоспроможність»; індекс глобальної конкурентоспроможності; фактори впливу на конкурентоспроможність підприємства; методи оцінки конкурентоспроможності підприємства; відокремлені підрозділи ДП «Селидіввугілля»; показники оцінки фінансового стану ДП «Селидіввугілля»; аналіз конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1.	Ляшок Я.О., д.е.н., професор		
2.	Ляшок Я.О., д.е.н., професор		
3.	Ляшок Я.О., д.е.н., професор		
Нормо-контроль	Ляшок Я.О., д.е.н., професор		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збір необхідної інформації щодо досліджуваної тематики	08.05.2023 – 14.05.2023	
2.	Обґрунтування актуальності теми та написання вступу	15.05.2023 – 21.05.2023	
3.	Розгляд теоретичних основ конкурентоспроможності підприємства та подання на перевірку першого розділу роботи	22.05.2023 – 28.05.2023	
4.	Надання організаційно-економічної характеристики підприємству та оцінка його фінансового стану. Підготовка та подання на перевірку другого розділу роботи	29.05.2023 – 04.06.2023	
5.	Розробка рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля» та надання на перевірку третього розділу роботи	05.06.2023 – 11.06.2023	
6.	Підготовка висновків та списку використаних джерел	12.06.2023 – 18.06.2023	
7.	Оформлення випускної кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня бакалавра	19.06.2023 – 30.06.2023	

Студент _____
(підпис)Бородіна А.С.
(прізвище та ініціали)Керівник роботи _____
(підпис)Ляшок Я.О.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Бородіна А.С. Аналіз конкурентоспроможності підприємства / Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 073 Менеджмент. – ДВНЗ ДонНТУ, Луцьк, 2023.

В роботі досліджено сутність поняття «конкурентоспроможність», визначені основні фактори, що впливають на рівень конкурентоспроможності підприємства, систематизовано методи оцінки конкурентоспроможності. Проведено оцінку фінансового стану ДП «Селидіввугілля», здійснено аналіз рівня конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля». На основі опрацювання теоретичних та практичних матеріалів зроблені відповідні висновки та обґрунтовано конкретні пропозиції.

Ключові слова: конкурентоспроможність, ДП «Селидіввугілля», фінансовий стан підприємства, багатокутник конкурентоспроможності, матриця McKinsey, SWOT-аналіз, SPACE-аналіз.

Список публікацій здобувача

1. Бородіна А.С., Ляшок Н.Ю. Мотивація в системі управління персоналом на українських підприємствах. Актуальні проблеми теорії менеджменту, маркетингу та фінансів : наукові ідеї та механізми реалізації : Матеріали всеукраїнської (із зарубіжною участю) наукової конференції / Донецький національний технічний університет / Покровськ: ДВНЗ «ДонНТУ», 2021. 383 с. – С. 37–39.

2 Бородіна А.С., Медведєва М.І. Аналіз динаміки середньої заробітної плати в Україні. Аналітичні дослідження соціально-економічних проблем України і світу : II Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених / Донецький національний університет імені Василя Стуса / Вінниця: ДВНЗ «ДонНУ», 2022. 302 с.

3. Бородіна А.С., Ляшок Н.Ю. Інфляція та її вплив на економіку України. Всеукраїнська наукова конференція «Українське сьогодні – 2022: реалії війни та перспективи відновлення країни»: Матеріали конференції / Донецький національний технічний університет. Луцьк, 2022, С. 65–68.

ANNOTATION

Borodina A.S. Analysis of the company's competitiveness / Graduation qualification work for the degree «Bachelor» in the specialty 073 Management. – DonNTU, Lutsk, 2023.

The work examines the essence of the concept of «competitiveness», identifies the main factors affecting the level of competitiveness of the enterprise, systematizes the methods of assessing competitiveness. An assessment of the financial condition of SE «Selydivvugillia» was carried out, an analysis of the level of competitiveness of SE «Selydivvugillia» was carried out. On the basis of elaboration of theoretical and practical materials the corresponding conclusions are made and concrete offers are proved.

Key words: competitiveness, SE «Selydivvugillia», financial state of the enterprise, competitiveness polygon, McKinsey matrix, SWOT-analysis, SPACE-analysis.

List of publications of the acquirer

1. Borodina A.S., Lyashok N.Yu. Motivation in the personnel management system at Ukrainian enterprises. Actual problems of the theory of management, marketing and finance : scientific ideas and mechanisms of implementation : Materials of the All-Ukrainian (with foreign participation) scientific conference / Donetsk National Technical University / Pokrovsk: «DonNTU», 2021. 383 p. – pp. 37–39.

2. Borodina A.S., Medvedeva M.I. Analysis of the dynamics of average wages in Ukraine. Analytical studies of socio-economic problems of Ukraine and the world : II International scientific and practical conference of students, postgraduates and young scientists / Donetsk National University named after Vasyl Stus / Vinnytsia: «DonNU», 2022. 302 p.

3. Borodina A.S., Lyashok N.Yu. Inflation and its impact on the economy of Ukraine. All-Ukrainian scientific conference «Ukrainian present – 2022: realities of war and prospects for the country's recovery»: Materials of the conference / Donetsk National Technical University. Lutsk, 2022, pp. 65–68.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1 Сутність поняття «конкурентоспроможність»	11
1.2 Фактори впливу на рівень конкурентоспроможності підприємства	19
1.3 Систематизація і класифікація методів оцінки конкурентоспроможності підприємства	27
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЙОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ	33
2.1 Загальна характеристика ДП «Селидіввугілля»	33
2.2 Аналіз та оцінка фінансового стану ДП «Селидіввугілля»	39
Висновки до розділу 2	56
РОЗДІЛ 3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ»	58
Висновки до розділу 3	72
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТОК А	84
ДОДАТОК Б	85
ДОДАТОК В	86

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективність діяльності господарюючих суб'єктів має залежність від багатьох факторів, які окреслюють характер діяльності організації, напрям її розвитку та результативність. Динамічні зміни зовнішнього середовища обумовлюють безустанному руху підприємства на шляху до отримання конкурентних переваг в змаганні за завоювання позиції на галузевому ринку. Якщо організація має високий рівень конкурентоспроможності, тоді у неї з'являється шанс виходу на внутрішній та, навіть, на зовнішній ринки. Тож, визначальним фактором успіху господарюючого суб'єкта є процес управління та підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства з урахуванням специфіки його діяльності.

Проте, у сучасних умовах розвитку національної економіки України виникають певні перешкоди на шляху до підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Головними перепонами виступають нездатність організації конкурувати за посилення своєї питомої ваги на внутрішньому та зовнішньому ринках, неналежний рівень розвитку маркетингу, а також наявність ризиків, які пов'язані з прийняттям управлінських рішень [1].

Розгляду питання конкурентоспроможності присвятили свої дослідження такі вітчизняні й зарубіжні вчені, як Амоша О., Антонюк Л., Артеменко Л.П., Воронкова А., Горбачук Ю.А., Городня Т.А., Довгань Л.Є., Євдокимова Н.М., Каракай Ю.В., Кірієнко А.В., Кушнір Н.Б., Портер М.Е, Рибницький Д.О., Сакс Д., Фатхутдінов Р., Чумаченко М.

Криза в українській економіці та наявність потреби пошуку шляхів її переборення створюють серйозну проблему, що спричиняє виникненню необхідності нарощувати конкурентоспроможність видів економічної діяльності, які мають провідне значення для розвитку держави та її регіонів. Особливо це має відношення до галузей, яким належить істотний вплив на економічний та соціальний розвиток територій, а також які значною мірою потребують змін [2].

Вугільна промисловість України впродовж багатьох десятих років залишається однією з ключових галузей української економіки. Продукція вуглевидобувних та вуглепереробних підприємств є стабільною основою для виробництва електроенергії, палива, продукції хімічної галузі, виплавки металу.

В енергетичному балансі України вугільна промисловість відіграє значну роль, займаючи близько третини загального обсягу надходжень первинної енергії. Тобто, вугілля посідає друге місце в структурі енергетичного балансу України [3].

Отже, вугільна промисловість – це одна з небагатьох галузей, яка є містоутворюючою для багатьох монофункціональних міст вуглевидобувних басейнів [4].

В Україні поклади вугілля зосереджені у Дніпровському буровугільному та у Донецькому, Львівсько-Волинському антрацитових басейнах. Причому, найбільші родовища знаходяться у Донецькій, Луганській та Дніпропетровській областях (до 95%). Запаси вугілля на діючих шахтах складають 8,7 млрд. т., з них 54% є енергетичним. Доцільно зазначити, що наявність важких гірничо-геологічних умов та недосконалого технологічного рівня видобутку спричиняють втраті 15% вугілля в процесі його видобування [5].

Донецький кам'яновугільний басейн є одним із найбільших в світі, його площа складає 50 тис. км². Він розташований у межах Дніпропетровської, Донецької та Луганської областей України.

На території Донецького кам'яновугільного басейну знаходяться найбільш перспективні запаси кам'яного вугілля. Шахти, розташовані в цьому басейні, це переважно «молоді» шахти, строк експлуатації яких не перевищує 40 років і значну їх кількість віднесено до перспективних. Вони володіють багатообіцяючими запасами енергетичного та коксівного вугілля марок ДГ (довгополумєневе газове), К (коксівне), Ж (жирне), Г (газове), з переважанням ДГ та Г [6].

Отже, питання конкурентоспроможності вугледобувних підприємств, що розташовані на території Донецького кам'яновугільного басейну, є досить актуальним, що аргументує необхідність додаткових досліджень.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та методичних особливостей аналізу конкурентоспроможності підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо забезпечення рівня конкурентоспроможності підприємства.

Завданнями даної кваліфікаційної роботи є з'ясування наступних питань:

- розкриття економічної сутності поняття «конкурентоспроможність»;
- дослідження основних факторів, що впливають на рівень конкурентоспроможності підприємства;
- систематизація методів оцінки конкурентоспроможності підприємства;
- здійснення загальної характеристики ДП «Селидіввугілля»;
- проведення аналізу показників фінансового стану досліджуваного підприємства;
- здійснення оцінки рівня конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля» та формування пропозицій стосовно покращення отриманих результатів.

Об'єктом дослідження є процес аналізу конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля», яке займається добуванням кам'яного вугілля.

Предметом дослідження є методи оцінки конкурентоспроможності підприємства.

Методи дослідження. З метою вирішення завдань наукового дослідження в випускній кваліфікаційній роботі застосовано загальнонаукові теоретичні методи:

- аналізу та синтезу – для обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій;
- формально-логічний – для визначення факторів, які мають вплив на рівень конкурентоспроможності;
- групування, класифікації, узагальнення – для аналізу поглядів учених-економістів щодо методів аналізу конкурентоспроможності підприємства.
- порівняльного аналізу та статистичний – для комплексного оцінювання сучасного фінансового стану досліджуваного підприємства;
- табличного та графічного зображення – для наочної ілюстрації досліджуваних явищ та процесів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у теоретико-методичному обґрунтуванні засад аналізу конкурентоспроможності підприємства та пропонуванні, з урахуванням переваг та недоліків методів оцінки конкурентоспроможності підприємства, використовувати систему методів для аналізу конкурентоспроможності вугледобувного підприємства.

Інформаційною базою дослідження стали фінансова звітність ДП «Селидіввугілля», статистичні дані, аналітичні періодичні видання, фахові видання, матеріали періодичних видань та інтернет-ресурсів.

Структура випускної кваліфікаційної роботи складається із вступу, трьох розділів, які включають 20 таблиць, 16 рисунків та 10 формул, висновків, списку використаних джерел, що налічує 42 найменування, 3 додатків. Загальний обсяг роботи становить 91 сторінку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність поняття «конкурентоспроможність»

Діяльність кожного господарюючого суб'єкта супроводжується рядом процесів, які утворюють систему управління підприємством та належну організаційну структуру. Функціонування організації в умовах динамічних змін зовнішнього середовища та його віддаленого оточення слугує виникненню підприємств-конкурентів, які невпинно розширюють асортимент продукції конкретної галузі та видів економічної діяльності. Завдяки наявності в Україні олігополістичного типу ринкової структури та монополістичної конкуренції вхідні та вихідні бар'єри на галузевий ринок не є складними. Таким чином, для встановлення конкурентних переваг діяльності організацій-виробників підприємству необхідно здійснювати систематичний моніторинг ринку.

Доцільно зазначити, що поняття конкурентоспроможності можна розглядати з різних боків:

- на рівні продукції, тобто визначенні існуючих переваг у властивостях виробу;
- на рівні підприємства, тобто з'ясуванні ефективності системи управління організацією та виробничими процесами;
- на рівні економіки держави, тобто надання характеристики індексу глобальної конкурентоспроможності, який охоплює головні елементи ефективності функціонування певної країни на міжнародному рівні.

Рівень конкурентоспроможності продукції посідає особливе місце в процесі здійснення виробничої та операційної діяльності організації, а також має великий вплив на конкурентоспроможність підприємства в цілому.

В залежності від конкретної точки зору, якої дотримувався автор, термін «конкурентоспроможність продукції» має різні тлумачення. Сутність та трактовки даного поняття проілюстровані у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Трактовки поняття «конкурентоспроможність продукції»

Автор	Сутність
Барабась Д.О. [7]	«властивість (сукупність властивостей) товару та його сервісу, яка характеризується ступенем реального або потенційного задоволення ним конкретної потреби, порівняно з аналогічними товарами, представленими на цьому ринку».
Кравчук Н.І. [8]	«спроможність продукції забезпечувати підприємству переваги на ринку відносно конкурентів щодо якісних та кількісних параметрів».
Олексенко Р.І. [9]	«співвідношення економічних і споживчих характеристик, які поряд із властивими продукції атрибутами й організаційними факторами забезпечує її паритетне або переважне порівняно з товарами-конкурентами положення на певному ринку в певний момент часу».
Павловська Л.Д., Маковська С.О. [10]	«комплекс якісних та вартісних характеристик, які забезпечують здатність продукції відповідати санітарно-гігієнічним та екологічним вимогам, задовольняючи потреби споживачів та забезпечувати виробнику комерційний успіх (максимальний рівень доходності)».
Якимчук Ю.М., Гордієнко М.І., Адаменко А.П. [11]	«сукупність економічних і технологічних параметрів продукції, які у певний час та на певній території відповідають вимогам ринку і задовольняють потреби потенційних споживачів».

Аналізуючи тлумачення поняття «конкурентоспроможність продукції» різними авторами можна стверджувати, що конкурентоспроможність продукції – це особливість товару, яка об’єднує в собі велику кількість якісних та цінових параметрів, а також дозволяє виявити власні конкурентні переваги серед інших.

В сучасній економіці для успішного ведення бізнесу варто завчасно планувати ефективний розвиток організації, володіти інформацією про особисті можливості та перспективи, стан та якість цільового ринку, а також позицію конкурентів на цьому ринку. Тож, конкурентоспроможність підприємства є відносною характеристикою, яка в умовах конкурентного ринку виявляє здібність господарюючого суб'єкта до досягнення власних цілей із належними вартістю та якістю продукції. А також конкурентоспроможність підприємства включає виробництво унікальної продукції, яка задовольняє запити покупців та має відповідні властивості й якість [12].

В залежності від конкретної точки зору, якої дотримувався автор, термін «конкурентоспроможність підприємства» має різні тлумачення. Сутність та трактовки даного поняття проілюстровані у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Трактовки поняття «конкурентоспроможність підприємства»

Автор	Сутність
1	2
Алтухов П.Л. [13]	«порівняльні переваги, якими володіє конкретне підприємство по відношенню до інших підприємств, що є конкурентами на ринках товарів і послуг».
Борисюк І.О., Єрмоєнко А.В. [14]	«конкурентоспроможність підприємства – здатність підприємства випускати та реалізовувати конкурентоспроможну продукцію».
Дикань В.Л. [15]	«конкурентоспроможність підприємства характеризує динамічний процес специфічних відносин між виробниками однакової або аналогічної продукції, що визначається конкурентоспроможністю товару (товарної маси) та ефективністю виробництва та управління».

1	2
Портер М.Е. [16]	«зростання продуктивності організації, що виявляється в зниженні витрат або диференціації».
Продіус Ю.І. [17]	«конкурентоспроможність підприємства є узагальнюючим показником, що об'єднує конкурентоспроможність продукції та виробництва, та характеризують відмінності у розвитку досліджуваного підприємства від підприємств-конкурентів».

Аналізуючи тлумачення поняття «конкурентоспроможність підприємства» різними авторами можна стверджувати, що конкурентоспроможність підприємства – це здатність господарюючого суб'єкта продовжувати працювати у обраній сфері економіки, пристосовуватися до постійних змін у макросередовищі організації, створювати власні конкурентні переваги та досягати кращих результатів діяльності, ніж конкуренти.

Слід зазначити, що поняття «конкурентоспроможність підприємства» має багато характерних рис, які властиві лише даній категорії. На рисунку 1.1 проілюстровані основні властивості конкурентоспроможності підприємства.

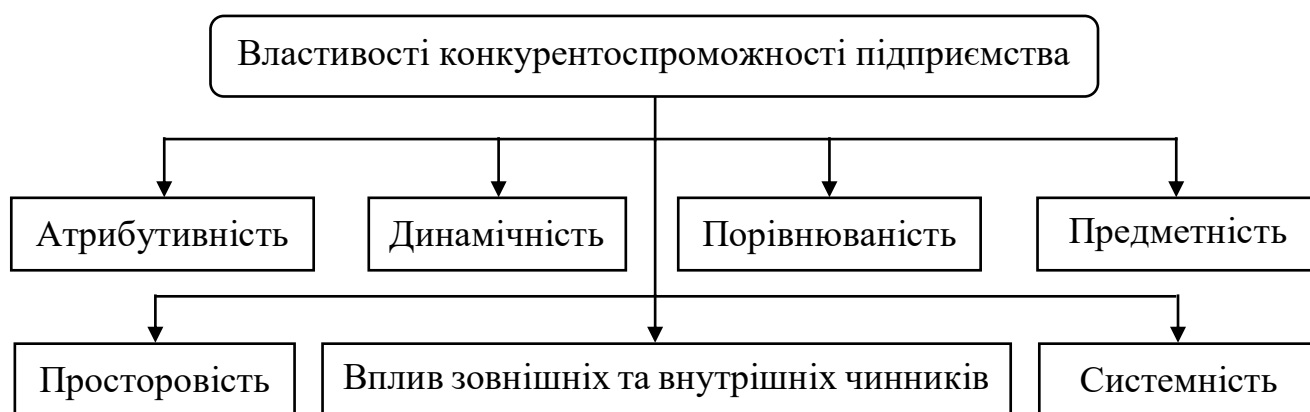

Рисунок 1.1 – Властивості конкурентоспроможності підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [18].

Аналізуючи наведені на рисунку 1.1 дані, можна стверджувати, що зазначені властивості дають можливість всесторонньо охопити усі аспекти поняття конкурентоспроможності, виявляючи її механізми утворення, складові компоненти та характерні риси.

Категорія «конкурентоспроможність» є різнобічною, вона включає в себе не тільки рівень продукції та організацій, а й рівень економіки в цілому. Слід зазначити, що для визначення конкурентоспроможності економіки застосовують індекс глобальної конкурентоспроможності.

Індекс глобальної конкурентоспроможності – це масштабне дослідження Всесвітнього економічного форуму, яке висвітлює стан конкурентоспроможності економік досліджуваних країн. Отже, індекс глобальної конкурентоспроможності є одним із провідних міжнародних індикаторів економічної ситуації в країні.

Індекс глобальної конкурентоспроможності складається зі 114 показників, які детально описують конкурентоспроможність країн світу, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Ці показники групуються у 12 груп-факторів конкурентоспроможності, що складають три субіндекси, а саме базові вимоги, фактори ефективності, фактори інновації (рис. 1.2).

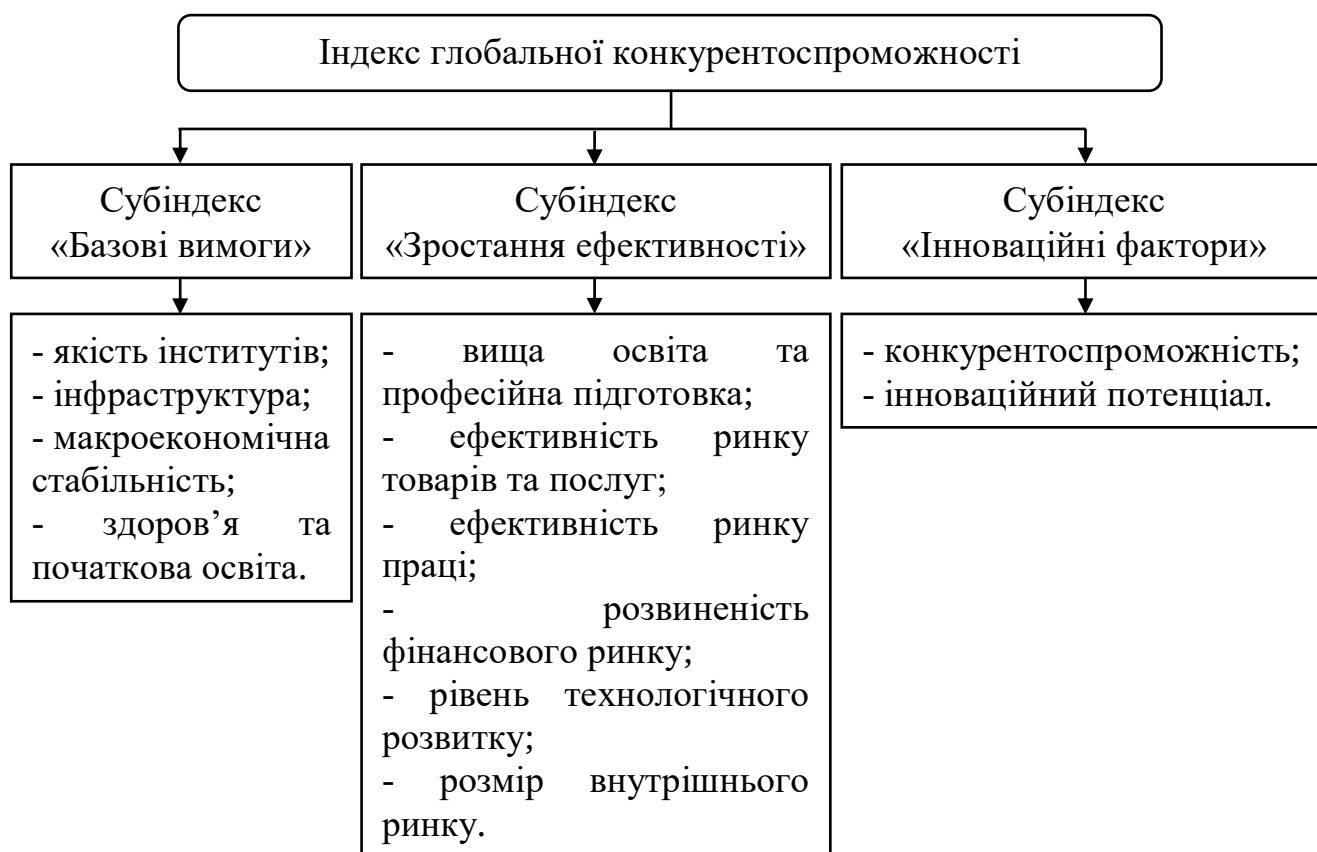

Рисунок 1.2 – Індекс глобальної конкурентоспроможності

Джерело: побудовано автором на основі [19].

Аналізуючи наведені на рисунку 1.2 дані, доцільно зазначити, що субіндекс «Базові вимоги» є важливим для ресурсо-орієнтованих економік, субіндекс «Зростання ефективності» є важливим для економік, які орієнтовані на зростання, а субіндекс «Інноваційні фактори» є важливим для орієнтованих на інновації економік.

Доцільно зазначити, що на перетині 2019–2020 років світ зіткнувся із всеохоплюючою пандемією, яка призупинила економічні процеси. Через це у 2020–2022 роках глобальний індекс конкурентоспроможності не розраховувався.

Проаналізуємо рейтинг конкурентоспроможності України за 2004–2019 роки та зобразимо отримані дані на рисунку 1.3.

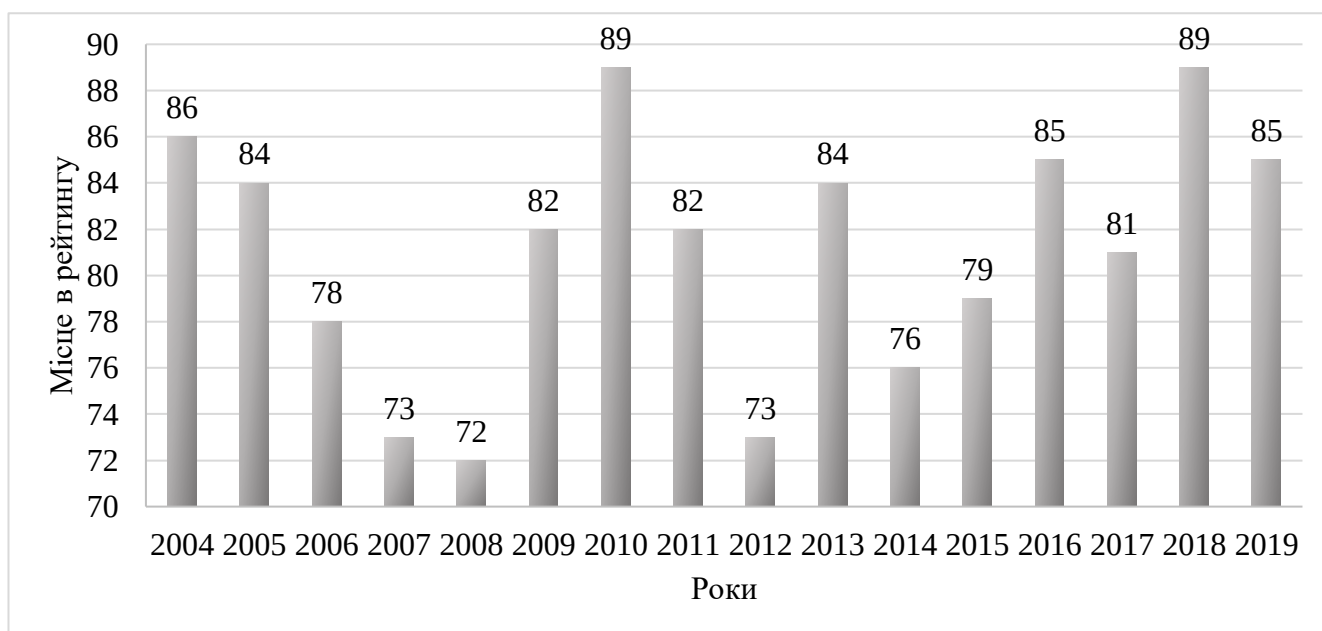

Рисунок 1.3 – Динаміка змін Індексу глобальної конкурентоспроможності України за 2004–2019 роки

Джерело: побудовано автором на основі [20].

З рисунку 1.3 видно, що за аналізований період найкращу позицію в рейтингу країн за Індексом глобальної конкурентоспроможності Україна займала в 2008 році, посідаючи 72 позицію. Проте, найгіршу позицію в рейтингу Україна займала у 2010 та 2018 роках, посідаючи 89 позицію. Доцільно зазначити, що зниження позицій України в рейтингу країн за Індексом глобальної конкурентоспроможності за останні роки пояснюється ускладненими політичними, законодавчими, економічними компонентами, що функціонують менш ефективно, ніж в попередніх роках.

На рисунку 1.4 проілюстровано рейтинг країн за Індексом глобальної конкурентоспроможності у 2019 році.

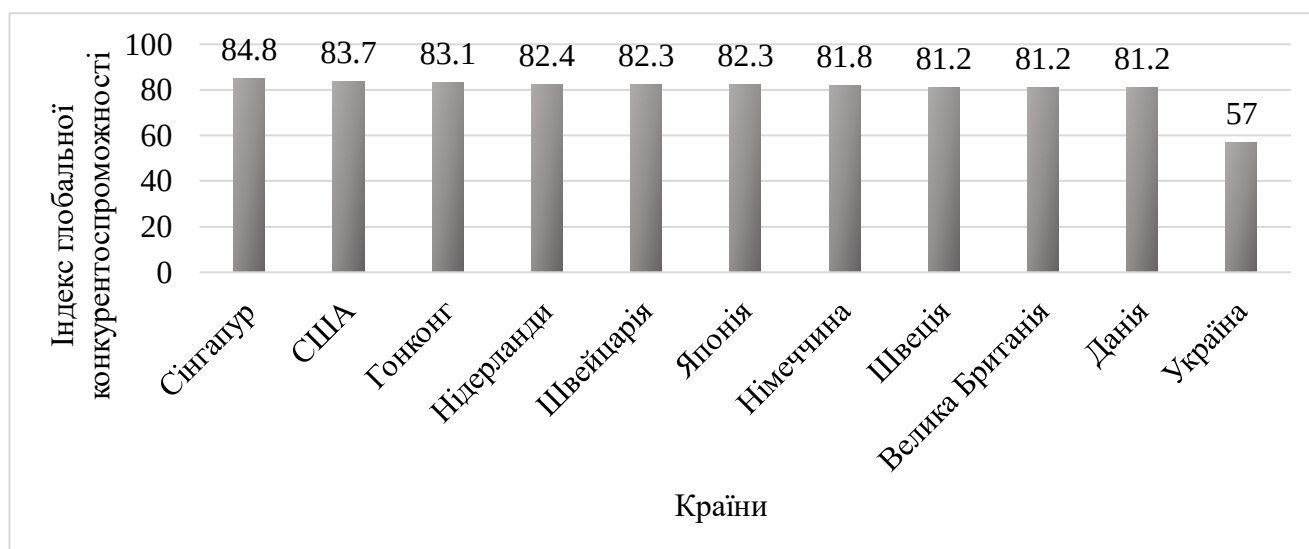

Рисунок 1.4 – Індекс глобальної конкурентоспроможності у 2019 році

Джерело: побудовано автором на основі [21].

З рисунку 1.4 видно, що за результатами дослідження Індексу глобальної конкурентоспроможності серед 141 країни світу перші 10 місць займають провідні країни.

Перше місце в рейтингу зайняв Сінгапур, який впродовж багатьох років (з 2011 року) займав друге місце в рейтингу країн за Індексом глобальної конкурентоспроможності. На другому місці опинились США, які у 2018 році були розташовані на першому місці у рейтингу. Гонконг з сьомої позиції у 2018 році піднявся у 2019 році до третього місця в рейтингу. Четверте місце зайняли Нідерланди, які повернулися в п'ятірку лідерів. На п'ятому місці розташувалась Швейцарія, яка впродовж 2009–2017 років очолювала рейтинг.

Шосте місце в рейтингу країн за Індексом глобальної конкурентоспроможності зайняла Японія, яка у 2018 році посідала 5 позицію. На сьомому місці розташувалась Німеччина, яка у 2018 році знаходилась у трійці лідерів. На восьмому місці опинилася Швеція, яка у попередньому році була розташована на дев'ятій позиції. Дев'яте місце зайняла Велика Британія, яка впродовж 2017 та 2018 років посідала 8 позицію в рейтингу. Десятку лідерів замикає Данія, яка й у 2018 році посідала десятку позицію.

Україна у 2019 році втратила чотири позиції в Індексі глобальної конкурентоспроможності, опустившись на 85 сходинку. Слід зазначити, що внизу списку опинилися: 139 позиція – ДР Конго, 140 позиція – Ємен, 141 позиція – Чад.

За результатом проведеного аналізу можна стверджувати, що категорія «конкурентоспроможність» є різнобічною та складною, її можна розглядати з точки зору продукції, системи управління організацією, виробничого процесу, а також на національному й міжнародному рівнях.

1.2 Фактори впливу на рівень конкурентоспроможності підприємства

Сучасна економічна ситуація характеризується процесами глобалізації, у зв'язку з чим відбуваються зміни в існуючих системах управління економікою. Дана тенденція призводить до виникнення у вітчизняних підприємств потреби пошуку напрямів здобуття конкурентних переваг.

Слід зазначити, що рівень конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта має залежність від низки факторів, які визначають напрямок його розвитку. У деяких випадках, дії зовнішніх чинників можуть мати дуже великий вплив, що перешкоджає розвитку організації. Отже, існує необхідність пошуку способів нейтралізації факторів, які мають вагомий вплив на конкурентоспроможність підприємства, а також мінімізації їх негативної дії на процес функціонування підприємства.

Залежно від точки зору автора, який досліджував тему конкурентоспроможності, існують різні вектори класифікації чинників впливу на рівень конкурентоспроможності підприємства. Проте, в даний час відсутня єдина думка стосовно класифікації факторів, які мають вплив на конкурентоспроможність господарюючого суб'єкта.

Доцільно зазначити, що категорія «фактор» визначається як вихідна складова чого-небудь, або істотна обставина в процесі та явищі, які досліджуються. Тобто, фактор – це причина, яка має вплив на певний результат [22].

Тож, існує необхідність розглянути та проаналізувати тлумачення різних авторів стосовно чинників впливу на рівень конкурентоспроможності організації.

Автори Вініченко І.І. та Крючкова Ж.В. пропонують класифікувати чинники впливу на конкурентоспроможність підприємства за 15 критеріями, які наведені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Чинники впливу на конкурентоспроможність підприємства

Критерії	Чинники
1	2
Залежно від середовища функціонування	- внутрішні; - зовнішні.
За сферою походження	- екологічні; - науково-технічні; - організаційно-економічні; - політичні; - соціально-психологічні.
За рівнем управлінських рішень	- оперативні; - стратегічні; - тактичні.
За характером міжфакторного впливу	- взаємозалежні; - незалежні; - похідні.
За сферою управління	- кадрові; - маркетингові; - у сфері виробництва; - у сфері постачання; - фінансові.
За характером впливу	- випадкові; - цілеспрямовані.

Продовження таблиці 1.3

1	2
За впливом на них підприємств	- керовані; - некеровані; - умовно-керовані.
За тривалістю дії	- епізодичні; - постійні; - тимчасові.
За характером дії	- загальні (типові); - індивідуальні; - специфічні.
За спрямованістю дії	- дестабілізуючі; - стимулюючі; - стримуючі.
За внутрішньою структурою	- комплексні; - прості.
За ступенем корисності	- корисні; - нейтральні; - шкідливі.
За роллю чинника у забезпеченні конкурентоспроможності	- головні (основні); - допоміжні; - другорядні.
За ступенем впливу на конкурентоспроможність	- мультиплікативні чинники; - чинники сильного впливу; - чинники слабого впливу.
За рівнем взаємообумовленості	- незалежні (первинні); - похідні (вторинні).

Джерело: побудовано автором на основі [23].

Аналізуючи наведену в таблиці 1.3 класифікацію, можна зазначити, що вплив запропонованих авторами Вініченко І.І. та Крючкова Ж.В. чинників повинен визначатись комплексно, адже вони всі тісно пов'язані один з одним.

Автор Фатхутдінов Р.А. визначає зовнішні та внутрішні фактори, які мають вплив на конкурентоспроможність господарюючого суб'єкта (рис. 1.5).

Рисунок 1.5 – Класифікація факторів впливу на конкурентоспроможність підприємства за Фатхутдіновим Р.А.

Джерело: побудовано автором на основі [24].

На думку Кузнецової К.О. чинники, які впливають на конкурентоспроможність підприємства, можна представити у вигляді логіко-структурної схеми, яка проілюстрована на рисунку 1.6.

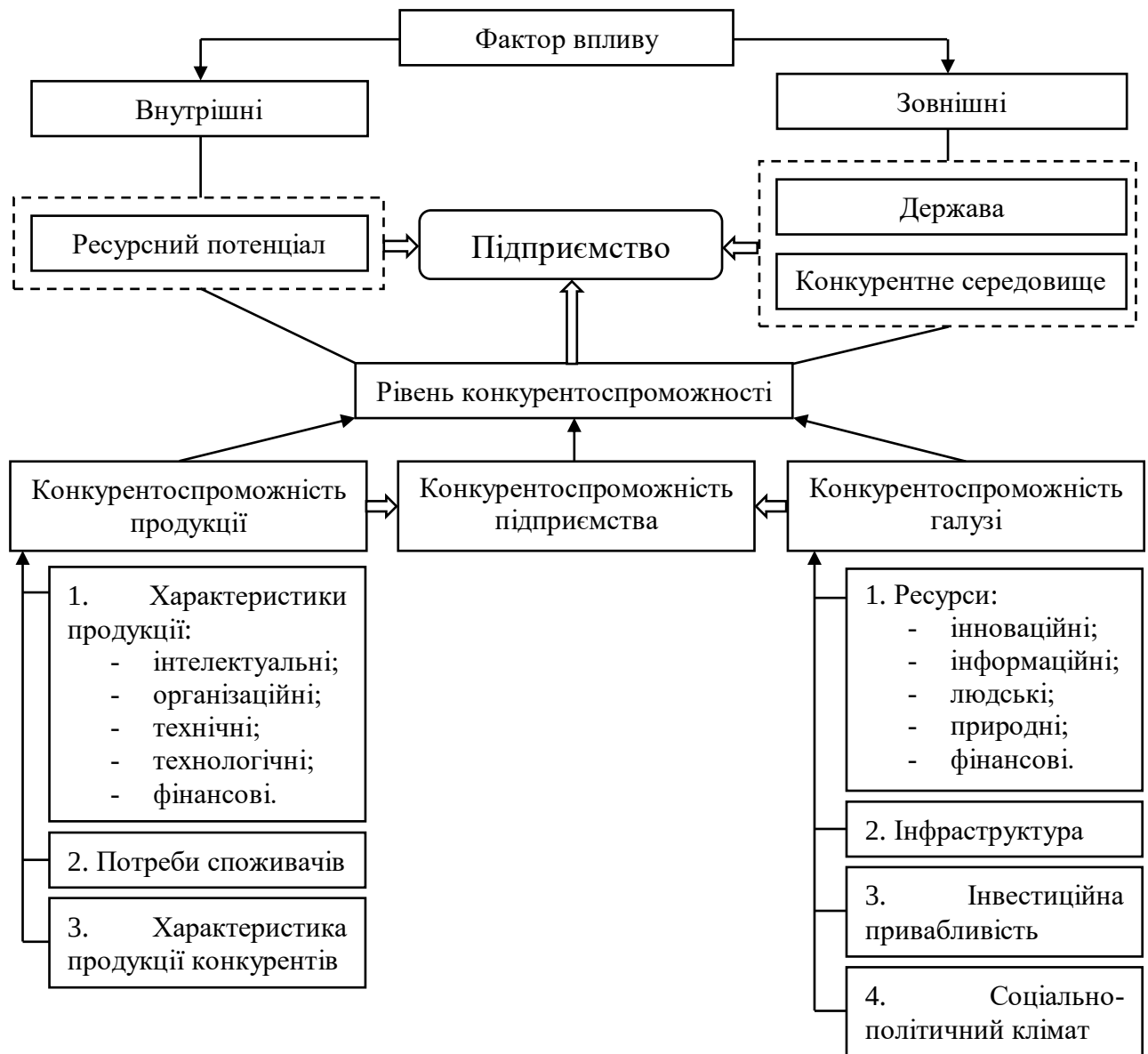

Рисунок 1.6 – Логіко-структурна схема факторів, які впливають на конкурентоспроможність підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [25].

З рисунку 1.6 видно, що в центрі наведеної схеми розташовано підприємство. З права від підприємства розміщені зовнішні чинники, до яких віднесено державу, тобто всі суб'єкти влади, та конкурентне середовище, тобто ринок, на якому організація здійснює свою діяльність, конкуренти, споживачі, постачальники. З ліва від підприємства розміщені внутрішні чинники, тобто ресурсний потенціал організації.

Нижче на схемі зображені три рівні конкурентоспроможності, які є взаємозалежними:

- найнижчий рівень – конкурентоспроможність продукції;
- середній рівень – конкурентоспроможність підприємства;
- вищий рівень – конкурентоспроможність галузі.

Також серед авторів, які вивчали чинники впливу на рівень конкурентоспроможності підприємства, висвітлюється думка про те, що існує певна ієрархія факторів, які формують рівень конкурентоспроможності підприємства, через це їх необхідно розглядати на макро-, мезо- та мікрорівнях (рис. 1.7) [22].

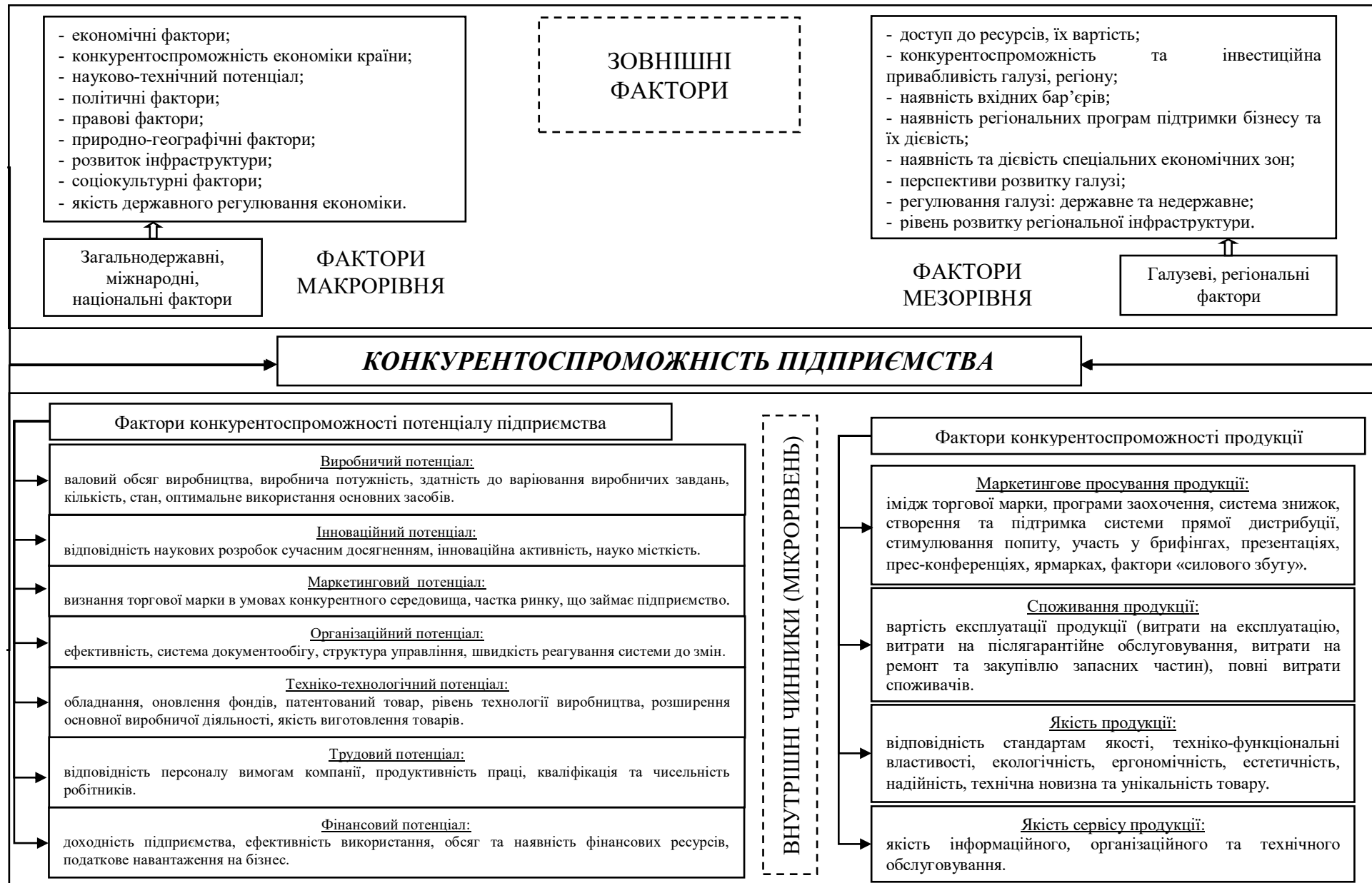

Рисунок 1.7 – Фактори формування конкурентоспроможності на різних рівнях

Розглянувши різні погляди стосовно класифікації чинників, які впливають на рівень конкурентоспроможності організації, доцільно стверджувати, що усі фактори поділяються на дві рівнозначні групи: внутрішнього та зовнішнього середовища.

Отже, з огляду на інтерпретації авторів, визначимо систему факторів, які мають вплив на рівень конкурентоспроможності вугледобувних підприємств України, та проілюструємо на рисунку 1.8.

Рисунок 1.8 – Чинники впливу на рівень конкурентоспроможності вугледобувних підприємств

Джерело: побудовано автором на основі [2].

З рисунку 1.8 видно, що в сучасних умовах конкурентоспроможність вугледобувних підприємств України здебільшого визначається наступними факторами:

- макроекономічними, які породжують інституційне середовище вугледобувних підприємств;
- мезоекономічними, що в першу чергу характеризуються гірничо-геологічними умовами, рівнем запасів та якістю вугілля;
- мікроекономічними, які перш за все відзначаються собівартістю та техніко-технологічним рівнем виробництва вугільної продукції.

1.3 Систематизація і класифікація методів оцінки конкурентоспроможності підприємства

Одним із найбільш об'єктивних та повних показників ефективності діяльності підприємства є аналіз конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта, який слугує у ролі індикатора доречності розподілу та використання наявних на підприємстві ресурсів.

Варто відмітити, що методи оцінки конкурентоспроможності використовуються для обґрунтування різних поточних та стратегічних рішень, зокрема:

- поглибленого дослідження ринку та вибору спрямованості для здійснення діяльності організації;
- опрацювання та впровадження заходів збільшення конкурентоспроможності;
- оцінювання можливостей здійснення продажу певних виробів (послуг) та генерування структури продажів (надання послуг) [26].

Отже, систематизація показників оцінки конкурентоспроможності організації сприяє оптимізації головних бізнес-процесів, які здійснюються під час реалізації підприємством обраної стратегії.

Наразі в Україні не існує комплексної класифікації методів аналізу конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта через наявність певної специфіки та особливостей діяльності організацій, типу та виду підприємства.

На рисунку 1.9 наведена узагальнена класифікація методів оцінки конкурентоспроможності підприємства.

Рисунок 1.9 – Класифікація методів оцінки конкурентоспроможності підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [15; 27].

Аналізуючи рисунок 1.9, доцільно стверджувати, що кількісні методи сприяють прийняттю стратегічних управлінських рішень та дають змогу оцінити шанси організації в конкуренції за привабливі економічні зони.

Використання якісних методів неможливо при визначенні бажаних напрямів посилення конкурентних позицій підприємства.

Комплексні методи базуються на застосуванні комплексного підходу для аналізу конкурентоспроможності продукції.

Спеціальні методи використовуються при визначенні конкурентоспроможності певного аспекту продукції (наприклад, асортименту, ціни, якості) [28].

Однак, наведена на рисунку 1.9 класифікація не єдина, яка існує у науковій практиці. Багато науковців пропонують авторські підходи до вирішення зазначеного питання, виділяючи від 5 до 9 основних груп методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. Наприклад, автор Костюк Л.А. пропонує виокремлювати наступні групи методів:

- засновані на теорії ефективної конкуренції;
- засновані на теорії якості товару;
- інтегральні;
- матричні;
- оцінки конкурентоспроможності підприємства за ринковою часткою [29].

На рисунку 1.10 згруповано підходи до визначення методів оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства.

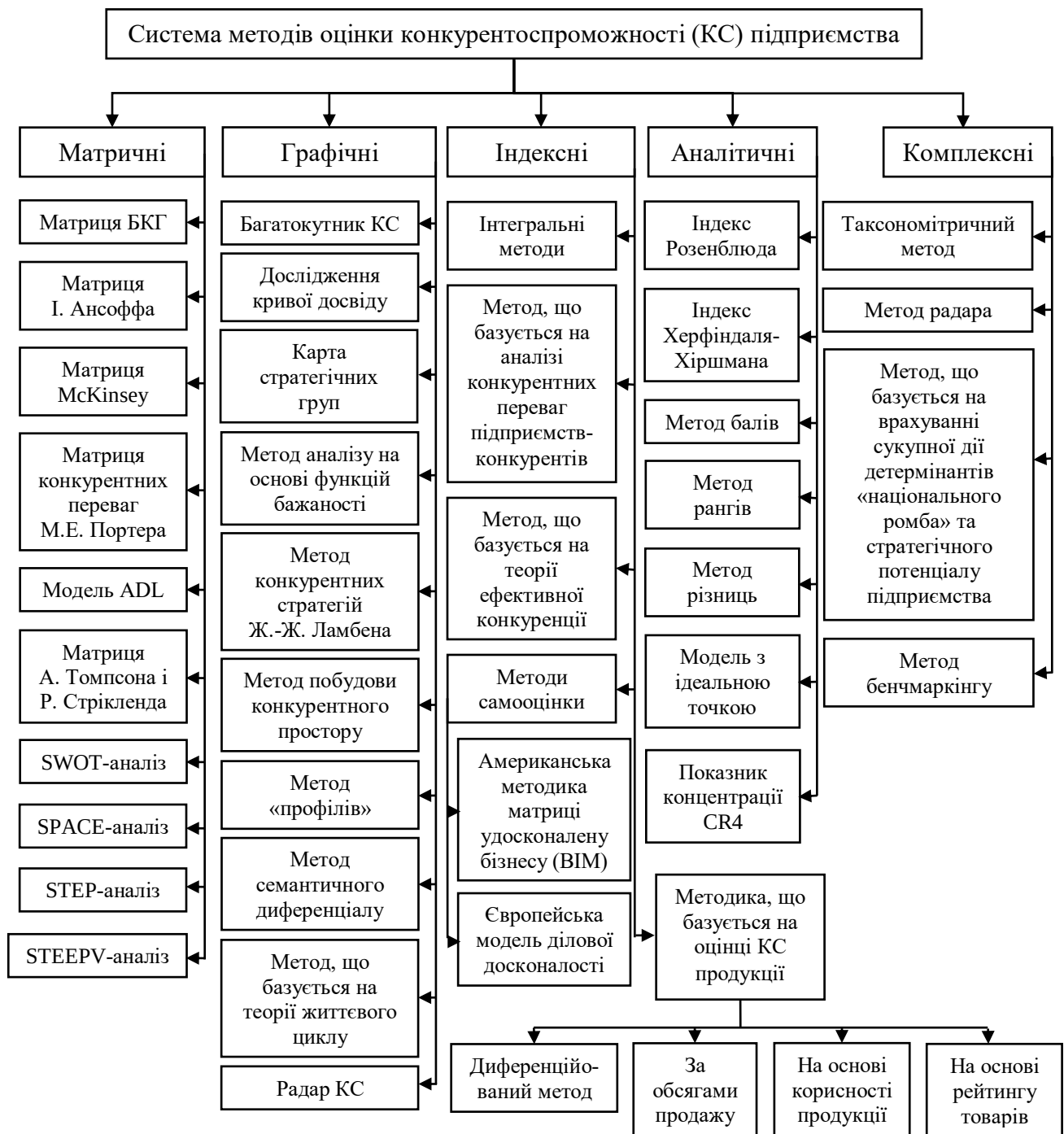

Рисунок 1.10 – Система методів оцінки конкурентоспроможності підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [30].

Аналізуючи наведені на рисунку 1.10 дані, можна стверджувати, що кожен метод оцінки конкурентоспроможності підприємства має переваги та недоліки, які властиві тільки даному методу. Саме тому, для більш комплексного аналізу рівня конкурентоспроможності конкретної організації часто виникає необхідність

використовувати систему методів, беручи до уваги специфічність її господарської діяльності.

Таким чином, застосування перерахованих методів дозволяє всебічно оцінювати стан конкурентоспроможності підприємства за основними підсистемами його функціонування, відслідковувати ступінь його адаптивності до змін зовнішнього середовища, що може сприяти побудові ефективної роботи організації та, як наслідок, набуття високого рівня конкурентоспроможності.

Висновки до розділу 1

Проведені в розділі 1 дослідження свідчать про те, що, незважаючи на великий обсяг тлумачення категорії «конкурентоспроможність», існує необхідність подальшого розгляду даного питання. Зокрема, це пов'язано з уточненням сутності та змісту поняття «конкурентоспроможність підприємства».

Визначено, що категорія «конкурентоспроможність» є різнобічною та складною, її можна розглядати з точки зору продукції, системи управління організацією, виробничого процесу, а також на національному й міжнародному рівнях.

В ході вивчення різних поглядів стосовно класифікації чинників, які впливають на рівень конкурентоспроможності організації, було з'ясовано, що усі фактори поділяються на дві рівнозначні групи: внутрішнього та зовнішнього середовища.

Визначено, що внутрішні чинники є контрольованими, тобто підприємство безпосередньо бере участь у їхньому створенні. А зовнішні чинники є неконтрольованими, тобто організація може спробувати передбачити їх та неістотно змінити деякі з них, однак в цілому зовнішні фактори не залежать від діяльності конкретного підприємства. Саме тому, господарюючі суб'єкти звертають більшу увагу на проблеми контролю за змінами зовнішніх чинників і намагаються знизити їх вагомість.

В розділі було розглянуто думки вітчизняних та закордонних вчених-економістів стосовно класифікації методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. Проаналізувавши різні підходи до визначення способів розрахунку конкурентоспроможності, було з'ясовано, що кожен метод має переваги та недоліки, які властиві тільки йому.

З'ясовано, що вибір методу оцінки повинен опиратися не тільки на його особливі риси, але й з погляду на доречність застосування даного методу при вирішенні конкретної задачі оцінки конкурентоспроможності. Це пояснюється тим, що не всі існуючі методи оцінювання конкурентоспроможності можна пристосовувати для кожної організації.

В ході дослідження було визначено, що вибір методу залежить не тільки від його здатності використовуватися для конкретного підприємства, а й для фінансової складової господарюючого суб'єкта. Це пов'язано з тим, що деякі методи є вартісними, а іншим методам для оцінки конкурентоспроможності необхідна наявність експертів.

З'ясовано, що одним із критеріїв вибору методу оцінки конкурентоспроможності є час, тому що не всі методи є швидкими у застосуванні.

Отже, для дослідження конкурентоспроможності конкретного підприємства необхідно обрати метод, який найбільше відповідає обставинам та діяльності даної організації, а також ринковим умовам, в яких вона розташована.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЙОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ

2.1 Загальна характеристика ДП «Селидіввугілля»

Державне підприємство «Селидіввугілля» – це вугледобувне підприємство, що розташоване в Донецькій області у місті Селидове. Підприємство здійснює свою діяльність на підставі установчих документів, затверджених засновниками.

Історія ДП «Селидіввугілля» бере свій початок в 1955 році, коли в Селидівському районі почала розвиватися вугільна промисловість. На теперішній момент часу підприємство включає чотири шахти, які видобувають енергетичне та коксівне вугілля:

- Шахта «Курахівська» – це вугледобувне підприємство, що розташоване в Донецькій області у місті Гірник. Шахта була закладена у 1939 році та офіційно вона була здана в експлуатацію 7 квітня 1940 року. Шахта «Курахівська» видобуває вугілля марки Д (довгополуменева) та ДГ (довгополуменева газова). На шахті розробляються пласти i_2' та k_8 , залягання пластів полого. В межах шахтного поля вугільні пласти не схильні до самозаймання. Шахта «Курахівська» негазова, проте вона є небезпечною у зв'язку з вибуховістю вугільного пилу.

- Шахта «Україна» – це вугледобувне підприємство, що розташоване в Донецькій області у місті Українськ. В 1952 році розпочалось будівництво шахти та офіційно вона почала працювати в 1963 році. Шахта «Україна» розробляє пласти k_8 та l_2 потужністю 1,2–1,3 метрів з кутом падіння пластів 8–15°. Шахта віднесена до I категорії (до 5 м³/т) за змістом метану, проте вона є небезпечною за вибуховістю вугільного пилу.

- Шахта 1-3 «Новгородівська» – це вугледобувне підприємство, що розташоване в Донецькій області у місті Новгородівка. У 1939 році було спроектовано поле шахти № 1 «Новгородівська» та того ж року розпочато будівництво шахти. Шахта № 1 «Новгородівська» була здана в експлуатацію

1 січня 1949 року, а шахта № 3 «Новгородівська» була здана в експлуатацію 31 грудня 1953 року. У 1964 році до шахти № 1 було приєднано шахту № 3. Шахта 1-3 «Новгородівська» розробляє пласт l_1 потужністю 1,70–1,95 метрів. Вугілля, що добувається на шахті, не придатне до коксування через високу зольність та сірку. Саме тому, вугілля використовується як енергетичне паливо. Шахта 1-3 «Новгородівська» віднесена до II категорії (5–10 м³/т) за змістом метану.

- Шахта «Котляревська» – це вугледобувне підприємство, що розташоване в Донецькій області у селі Михайлівка. У 1960 році шахта була введена в експлуатацію. Шахта «Котляревська» розробляє пласти l_2' та l_1 потужністю 1–1,2 метрів з кутом падіння пластів 9–12°. Шахта надкатегорійна (із суфлярними виділеннями газу) за змістом метану, проте вона не є небезпечною за вибуховістю вугільного пилу [31].

Державне підприємство «Селидіввугілля» має 9 відокремлених підрозділів. Перелік відокремлених підрозділів ДП «Селидіввугілля» та види їх діяльності проілюстровані в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Відокремлені підрозділи ДП «Селидіввугілля»

Підприємство	Види діяльності
1	2
Відокремлений підрозділ «Шахта 1-3 «Новгородівська» Державного підприємства «Селидіввугілля»»	Основний вид діяльності: - 05.10 Добування кам'яного вугілля. Інші види діяльності: - 49.39 Інший пасажирський наземний транспорт, н.в.і.у. - 49.41 Вантажний автомобільний транспорт. - 56.29 Постачання інших готових страв. - 86.21 Загальна медична практика. - 86.90 Інша діяльність у сфері охорони здоров'я.

Продовження таблиці 2.1

1	2
Відокремлений підрозділ «Шахта «Курахівська» Державного підприємства «Селидіввугілля»»	Основний вид діяльності: - 05.10 Добування кам'яного вугілля. Інші види діяльності: - 49.39 Інший пасажирський наземний транспорт, н.в.і.у. - 49.41 Вантажний автомобільний транспорт. - 52.21 Допоміжне обслуговування наземного транспорту. - 55.20 Діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання. - 56.29 Постачання інших готових страв.
Відокремлений підрозділ «Шахта «Україна» Державного підприємства «Селидіввугілля»»	Основний вид діяльності: - 05.10 Добування кам'яного вугілля. Інші види діяльності: - 35.30 Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря. - 49.39 Інший пасажирський наземний транспорт, н.в.і.у. - 49.41 Вантажний автомобільний транспорт. - 56.29 Постачання інших готових страв. - 86.21 Загальна медична практика. - 86.90 Інша діяльність у сфері охорони здоров'я.
Відокремлений підрозділ «Вуглебут» Державного підприємства «Селидіввугілля»	Основний вид діяльності: - 46.71 Оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами.

Продовження таблиці 2.1

1	2
Відокремлений підрозділ «Шахта «Котляревська» Державного підприємства «Селидіввугілля»»	Основний вид діяльності: - 05.10 Добування кам'яного вугілля. Інші види діяльності: - 35.30 Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря. - 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами. - 49.39 Інший пасажирський наземний транспорт, н.в.і.у. - 49.41 Вантажний автомобільний транспорт. - 56.29 Постачання інших готових страв. - 71.20 Технічні випробування та дослідження. - 85.32 Професійно-технічна освіта.
Відокремлений підрозділ «Автобаза» Державного підприємства «Селидіввугілля»	Основний вид діяльності: - 49.41 Вантажний автомобільний транспорт. Інші види діяльності: - 45.20 Технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів. - 49.31 Пасажирський наземний транспорт міського та приміського сполучення. - 52.21 Допоміжне обслуговування наземного транспорту. - 52.24 Транспортне оброблення вантажів.
Відокремлений підрозділ «Технічний контроль якості вугілля» Державного підприємства «Селидіввугілля»	Основний вид діяльності: - 71.20 Технічні випробування та дослідження.

Продовження таблиці 2.1

1	2
Відокремлений підрозділ «Охорона» Державного підприємства «Селидіввугілля»	Основний вид діяльності: - 80.10 Діяльність приватних охоронних служб.
Відокремлений підрозділ «Управління постачання» Державного підприємства «Селидіввугілля»	Основний вид діяльності: - 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля. Інші види діяльності: - 46.69 Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням. - 46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно- технічним обладнанням.

Джерело: побудовано автором на основі [32].

ДП «Селидіввугілля» має статутний капітал у розмірі 274781000,00 грн. Станом на 28.01.2022 шахта має податковий борг у розмірі 1231099070,79 грн. та борг по ЄСВ – 6453161,34 грн.

Згідно КВЕД, основним видом діяльності ДП «Селидіввугілля» є:

- 05.10 Добування кам'яного вугілля.

Також підприємство займається іншими видами діяльності:

- 42.99 Будівництво інших споруд, н.в.і.у.
- 70.10 Діяльність головних управлінь (хед-офісів).
- 71.20 Технічні випробування та дослідження.
- 85.32 Професійно-технічна освіта.
- 86.21 Загальна медична практика.

Одним із головних понять в менеджменті є «організаційна структура підприємства». Зазначене поняття безпосередньо взаємозалежне з діяльністю менеджерів та поділом між ними повноважень, а також з метою, функціями та процесами управління.

Доцільно зазначити, що на теперішній момент часу існують різноманітні підходів до класифікації категорії «організаційна структура підприємства». Велика кількість зарубіжних та вітчизняних вчених вважають, що організаційна структура є певною сукупністю підрозділів, які забезпечують управління господарюючим суб'єктом. Деякі науковці схиляється до того, що поняття «організаційна структура» є формою взаємодії елементів управління. Інша група дослідників характеризує організаційну структуру як впорядковану сукупність органів, які здійснюють управління діяльністю підприємства. А окрема група – як склад та залежність організаційних одиниць і ланок апарату управління, які втілюють різноманітні функції з управління організацією.

Тож, доцільно стверджувати, що організаційна структура підприємства є цілісною ієрархічною системою, що утворюється із сукупності упорядкованих підрозділів та рівнів управління, а також завдяки взаємодії із внутрішнім та зовнішнім середовищем забезпечує ефективний процес функціонування організації [33].

Діяльність ДП «Селидіввугілля» здійснюється по лінійно-функціональній організаційній структурі. Зазначена організаційна структура дуже практична в використанні, тому що вона становить собою комбінацію лінійної та функціональної структур. Лінійна структура забезпечує зв'язок підлеглого з безпосереднім начальником. Функціональні підрозділи доповнюють лінійні зв'язки, сприяють розробці окремих питань та підготовці відповідних планів, програм, рішень [34].

До переваг лінійно-функціональної організаційної структури відносять наступні характеристики:

- кожен керівник несе особисту відповідальність за результати діяльності;
- в підприємстві оперативно приймаються та виконуються рішення;
- розпорядження є цілісні та чіткі;
- фахівцями функціональних служб здійснюються професійні рішення завдань.

Проте, лінійно-функціональна організаційна структура має ряд недоліків:

- інформація, яка передається функціональними менеджерами до лінійних виконавців, може неправильно трактуватися;
- лінійні менеджери можуть протидіяти роботі функціональних фахівців;
- між лінійними та функціональними службами існують певні розбіжності.

2.2 Аналіз та оцінка фінансового стану ДП «Селидіввугілля»

Основою для управління фінансами господарюючого суб'єкта є система показників оцінки фінансового стану. Слід зазначити, що без оцінки фінансового стану неможливі планування, прогнозування та ефективне розміщення фінансових ресурсів [35].

В економічній літературі систему критеріїв оцінки фінансового стану підприємства подають у вигляді двох розподілених сукупностей показників: за критерієм їх характеру та за процедурами здійснення аналізу фінансового стану.

На рисунку 2.1 проілюстрована система показників оцінки фінансового стану підприємства.

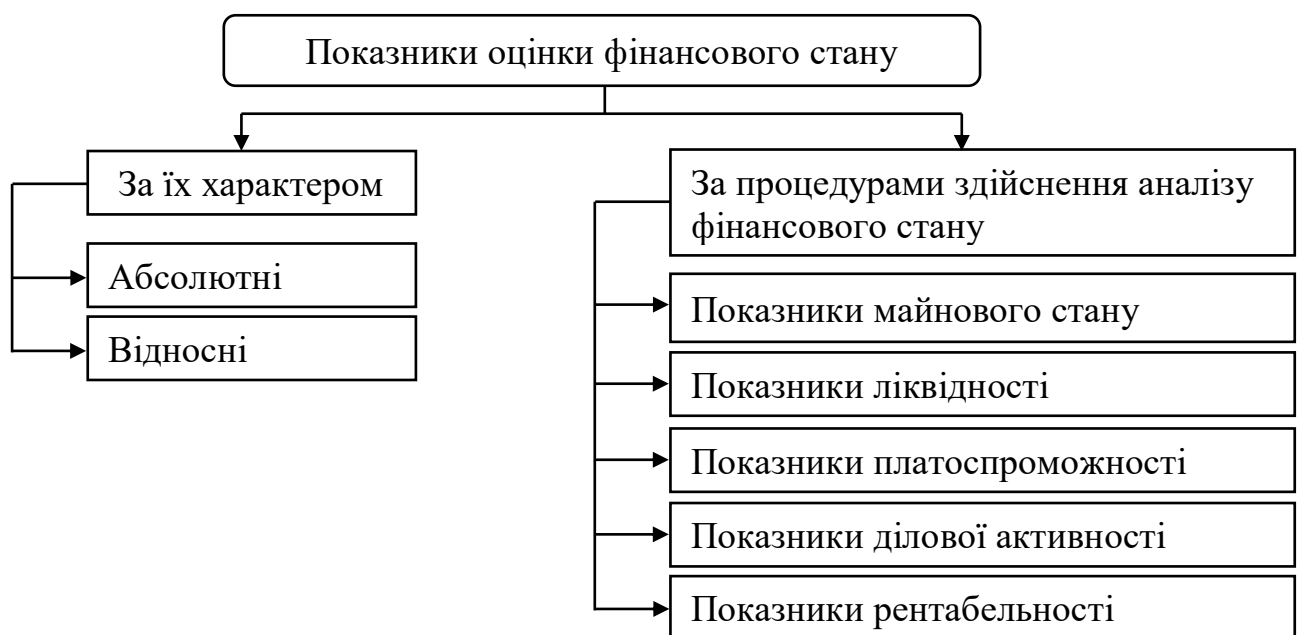

Рисунок 2.1 – Система показників оцінки фінансового стану підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [36].

Доцільно зазначити, що найпоширенішим елементом оцінки фінансового стану організації є система аналітичних коефіцієнтів, які використовуються різноманітними групами користувачів (наприклад, інвесторами, кредиторами, керівниками відділів). Специфікою даного виду аналізу фінансового стану є те, що значення розрахованих коефіцієнтів та якість зроблених на їх основі висновків мають залежність від ступеня достовірності та повноти інформації, яка міститься у фінансовій звітності.

Особливість даного елементу фінансового аналізу полягає в тому, що коефіцієнти можуть застосовуватись для створення цілісного уявлення про фінансовий стан господарюючого суб'єкта не тільки в статичному та динамічному аспектах, але й по відношенню до його конкурентів і галузі в цілому.

Таким чином, доцільно стверджувати, що аналіз фінансового стану підприємства є вагомим для визначення та оцінки конкурентоспроможності. Це пов'язано з тим, що аналіз фінансового стану ґрунтується на дослідженні усіх підсистем організації для подальшого виявлення слабких та сильних сторін підприємства.

В таблиці 2.2 наведенні дані, які необхідні для проведення аналізу фінансового стану ДП «Селидіввугілля».

Таблиця 2.2 – Вихідні дані для аналізу та оцінки фінансового стану ДП «Селидіввугілля»

Вихідні дані, тис. грн.	Код рядка	2020	2021	2022
1	2	3	4	5
Основні засоби	1010	833359	759307	760960
первісна вартість	1011	2681256	2725753	2702936
знос	1012	1847897	1966446	1941976
Необоротні активи	1095	1210370	1127527	1129642
Виробничі запаси	1101	102443	101665	100978

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5
Незавершене виробництво	1102	54010	15099	24783
Готова продукція	1103	29960	28480	16124
Товари	1104	486	510	493
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	126062	273868	183893
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1266	1233	1164
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8747	3116	2273
Гроші та їх еквіваленти	1165	109	95	89
Інша оборотні активи	1190	202213	184997	172952
Оборотні активи	1195	525298	609066	502752
Активи	1300	1754268	1755193	1650994
Власний капітал	1495	-3651939	-4022394	-3721161
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1615	827083	1081722	1012809
розрахунками з бюджетом	1620	1170498	1323751	1125348
розрахунками зі страхування	1625	1122095	1221302	1019519
розрахунками з оплати праці	1630	83260	111879	97169
за одержаними авансами	1635	208708	226474	267486
Поточні зобов'язання і забезпечення	1695	5345338	5725302	5318759
Пасиви	1900	1754268	1755193	1650994
Чистий дохід від реалізації	2000	151469	223081	180734
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	937182	1138902	1071290
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	-23402	-366642	-461772

Оцінка фінансового стану господарюючого суб'єкта набуває все більшого значення з розвитком в Україні ринкових відносин. На теперішній момент часу одним із найбільш важливих етапів оцінки фінансового стану є аналіз майнового стану, який дозволяє визначити структуру фінансових ресурсів організації, дає змогу дослідити абсолютні та відносні зміни статей балансу за конкретний період, а також відслідкувати тенденції їх змін [37].

Майновий стан – це сукупність належних господарюючому суб'єкту майнових прав та обов'язків, що висвічуються у бухгалтерському обліку господарської діяльності підприємства.

Коефіцієнти, що характеризують майновий стан підприємства, формули та нормативні значення до них зображені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Показники майнового стану

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	$\frac{\text{Оборотні виробничі активи}}{\text{Оборотні активи}}$	↑
Частка основних засобів в активах	$\frac{\text{Основні засоби}}{\text{Загальна сума активів}}$	↓
Коефіцієнт зносу основних засобів	$\frac{\text{Сума зношених основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів}}$	< 0
Коефіцієнт оновлення основних засобів	$\frac{\text{Балансова вартість придбаних у звітному періоді основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів на кінець звітного періоду}}$	↑
Коефіцієнт мобільності активів	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Необоротні активи}}$	0,5

Джерело: побудовано автором на основі [38].

В таблиці 2.4 проілюстровано розрахунок показників майнового стану ДП «Селидіввугілля».

Таблиця 2.4 – Показники майнового стану ДП «Селидіввугілля»

Показник	Роки			Абсолютне відхилення, (+;-)		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,298	0,192	0,250	-0,106	0,058	64,4	130,5
Частка основних засобів в активах	0,475	0,433	0,461	-0,042	0,028	91,1	106,5
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,689	0,721	0,718	0,032	-0,003	104,7	99,6
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,007	0,016	-0,008	0,009	-0,025	229,2	-51,7
Коефіцієнт мобільності активів	0,434	0,540	0,445	0,106	-0,095	124,5	82,4

З таблиці 2.4 видно, що частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах у 2021 році в порівнянні з 2020 роком зменшилась на 0,106, тобто на 35,6%, що є негативною тенденцією до змін. Проте, в порівнянні з 2021 роком даний показник в 2022 році збільшилася на 0,058, тобто на 30,5%, що є позитивною тенденцією. Отже, в 2022 році у виробничій сфері знаходилось 0,250 (25,0%) оборотних активів.

В ДП «Селидіввугілля» частка основних засобів в активах протягом аналізованого періоду мала наступну тенденцію до змін: у 2021 році по відношенню до 2020 року – зменшилась на 0,042, тобто на 8,9%, а у 2022 році по відношенню до 2021 року – збільшилась на 0,028, тобто на 6,5%. Тож, доцільно зазначити, що збільшення частки основних засобів у 2022 році свідчить про підвищення виробничого потенціалу ДП «Селидіввугілля».

Коефіцієнт зносу основних засобів в 2021 році в порівнянні з 2020 роком збільшився на 0,032 (на 4,7%), тобто рівень фізичного та морального зносу основних засобів збільшився, що є негативною тенденцією до змін. Проте, у 2022 році по відношенню з 2021 роком даний показник зменшився на 0,003 (на 0,4%), що свідчить про позитивну динаміку зміни зазначеного коефіцієнта.

Коефіцієнт оновлення основних засобів в 2021 році в порівнянні з 2020 року збільшився на 0,009, тобто на 129,2%, що є позитивною тенденцією до змін. Проте, у 2022 році по відношенню до 2021 року зазначений показник мав негативну тенденцію до змін, тобто зменшився на 0,025 (48,3%).

Аналізуючи коефіцієнт мобільності активів доцільно стверджувати, що в 2020 році на кожну гривню необоротних активів припадало 0,434 гривень оборотних активів, а в 2021 році значення даного коефіцієнта склало 0,540. Тобто, коефіцієнт мобільності активів ДП «Селидіввугілля» протягом 2020–2021 років підвищився на 0,106 (на 24,5%), що відбулося за рахунок збільшення суми оборотних активів. Проте, коефіцієнт мобільності активів в 2022 році склав 0,445, тобто в порівнянні з 2021 роком коефіцієнт зменшився на 0,095 (на 17,6%). Погіршення показника у 2022 році відбулося за рахунок зменшення суми оборотних активів.

Проведення оцінки фінансово стану господарюючого суб'єкта є невід'ємною умовою здійснення ефективного управління організацією. Для кожного підприємства стійкий фінансовий стан є запорукою забезпечення конкурентоспроможності та стабільності господарювання в ринковому просторі.

Одним із основних критеріїв оцінки фінансового стану підприємства є ліквідність. Даний показник трактується як спроможність організації до трансформації власних активів в гроші, що відбувається з метою здійснення поточних платежів та своєчасного погашення боргових зобов'язань.

Коефіцієнти ліквідності підприємства, формули та нормативні значення до них зображені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Показники ліквідності

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт загальної ліквідності	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$	1– 2
Коефіцієнт термінової ліквідності	$\frac{\text{Гроші} + \text{Короткострокові фінансові інвестиції} + \text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$	0,7– 0,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$	0,2– 0,35
Чистий оборотний капітал (тис. грн.)	$\text{Оборотні активи} - \text{Короткострокові зобов'язання}$	> 0

Джерело: побудовано автором на основі [38].

В таблиці 2.6 проілюстрована оцінка показників ліквідності ДП «Селидіввугілля».

Таблиця 2.6 – Показники ліквідності ДП «Селидіввугілля»

Показник	Роки			Абсолютне відхилення, (+;-)		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,098	0,106	0,095	0,008	-0,012	108,3	88,9
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,063	0,081	0,068	0,018	-0,013	127,8	83,7
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,000020	0,000017	0,000017	-0,000004	0,0000001	81,4	100,8
Чистий оборотний капітал (тис. грн.)	-4820040,0	-5116236,0	-4816007,0	-296196,0	300229,0	106,1	94,1

З таблиці 2.6 видно, що коефіцієнт загальної ліквідності продовж досліджених років був значно нищий за нормативне значення, яке складає 1–2. Це свідчить про наявність в ДП «Селидіввугілля» проблеми із спроможністю відповідати за власні короткострокові зобов’язання.

Коефіцієнт термінової ліквідності за аналізовані періоди знаходився нижче допустимого значення, яке становить 0,7–0,8. Це означає, що в ДП «Селидіввугілля» існують проблеми з платоспроможністю. Отже, підприємству необхідно працювати над зменшенням розміру поточних активів та збільшенням обсягу високоліквідних активів.

Протягом досліджених років коефіцієнт абсолютної ліквідності в ДП «Селидіввугілля» був значно нищий за нормативне значення, яке складає 0,2–0,35. Це вказує на нездатність вугледобувного підприємства своєчасно погасити власні борги при умові, якщо найближчим часом наступить строк платежів. Отже, для подолання зазначеної проблеми шахті необхідно залучати позикові кошти та реалізовувати частину надлишкових активів, що може призвести до підвищення суми найбільш ліквідних активів.

Протягом аналізованого періоду чистий оборотний капітал в ДП «Селидіввугілля» мав від'ємне значення, це свідчить про відсутність власних коштів, що може призвести до банкрутства в майбутньому. А отже, у вугледобувному підприємстві є необхідність залучення зовнішнього фінансування.

Платоспроможність є однією з найважливіших передумов здійснення господарської діяльності організації. Особливого значення платоспроможність набуває на сучасному етапі розвитку національної економіки України, через виникнення політичної нестабільності та політичної кризи в країні.

Платоспроможність – це здібність господарюючого суб'єкта за допомогою грошових ресурсів та інших активів розрахуватися за своїми зобов'язаннями у визначений термін та у повному обсязі. А також платоспроможність означає спроможність підприємства здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

Слід зазначити, що до основних ознак платоспроможності організації відносять: наявність коштів на розрахунковому рахунку у задовільному обсязі та відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Коефіцієнти платоспроможності підприємства, формули та нормативні значення до них зображені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Показники платоспроможності

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальні активи}}$	$> 0,5$
Коефіцієнт фінансового ризику	$\frac{\text{Привернуті засоби}}{\text{Власні засоби}}$	< 1
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	$\frac{\text{Чистий оборотний капітал}}{\text{Оборотні активи}}$	$> 0,1$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий оборотний капітал}}{\text{Власний капітал}}$	> 0

Джерело: побудовано автором на основі [38].

В таблиці 2.8 проілюстрована оцінка рівня платоспроможності ДП «Селидіввугілля».

Таблиця 2.8 – Показники платоспроможності ДП «Селидіввугілля»

Показник	Роки			Абсолютне відхилення, (+;-)		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	-2,082	-2,292	-2,254	-0,210	0,038	110,1	98,3
Коефіцієнт фінансового ризику	-0,480	-0,436	-0,444	0,044	-0,007	90,8	101,7
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	-9,176	-8,400	-9,579	0,776	-1,179	91,5	114,0
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,320	1,272	1,294	-0,048	0,022	96,4	101,8

З таблиці 2.8 видно, що коефіцієнт платоспроможності впродовж досліджуваних років був менше нормативного значення, яке становить $> 0,5$. Це свідчить про те, що ДП «Селидіввугілля» в будь-який момент може стати банкрутом.

Коефіцієнт фінансового ризику за аналізовані періоди був менше нормативного значення (< 1), що вказує на наявність фінансових ризиків в довготривалій перспективі.

Протягом досліджених років в ДП «Селидіввугілля» коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами був менше нормативного значення, яке становить $> 0,1$. Це говорить про те, що довгострокові джерела та весь власний капітал шахти спрямовані на фінансування необоротних активів, а також про те, що у вугледобувному підприємстві не вистачає довгострокових коштів для продукування власного оборотного капіталу.

Однак, коефіцієнт маневреності власного капіталу впродовж аналізованого періоду був більше нормативного значення (> 0), що свідчить про достатність в ДП «Селидіввугілля» власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних та частини оборотних активів.

У виробничо-фінансовій діяльності кожному господарюючому суб'єкту, з метою запобігання кризових явищ та для забезпечення стійкого економічного зростання, потрібно розвивати ділову активність, яка спрямована на сприяння мінімізації ризику невдач в умовах конкуренції та економічної нестабільності.

Доцільно зазначити, що ділова активність є широким поняттям, яке охоплює майже усі аспекти роботи підприємств. Ділова активність відображає ступень ефективності використання трудових, фінансових, матеріальних та інших ресурсів. А також ділова активність характеризує якість управління та можливості розвитку організації.

Отже, категорія «ділова активність» є комплексним поняттям, що має загальне вираження через систему взаємозалежних кількісних та якісних економічних характеристик.

Показники ділової активності підприємства, формули та норми їх зміни зображені в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Показники ділової активності

Показник	Формула розрахунку	Норма
Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середня вартість майна}}$	↑
Коефіцієнт оборотності дебіторської (кредиторської) заборгованості	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середня сума заборгованості}}$	↑
Строк погашення дебіторської (кредиторської) заборгованості	$\frac{360}{\text{Коефіцієнт оборотності заборгованості}}$	↓
Коефіцієнт оборотності запасів	$\frac{\text{Собівартість реалізованого товару}}{\text{Середня вартість запасів}}$	↑
Період оборотності запасів	$\frac{360}{\text{Коефіцієнт оборотності запасів}}$	↓
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середня вартість основних засобів}}$	↑
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середня вартість власного капіталу}}$	↑

Джерело: побудовано автором на основі [38].

В таблиці 2.10 проілюстрована оцінка показників ділової активності ДП «Селидіввугілля».

Таблиця 2.10 – Показники ділової активності ДП «Селидіввугілля»

Показник	Роки			Абсолютне відхилення, (+;-)		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Коефіцієнт оборотності активів	0,086	0,127	0,106	0,041	-0,021	147,4	83,5
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,724	1,077	0,776	-0,647	-0,300	62,5	72,1
Строк погашення дебіторської заборгованості	208,767	334,285	463,656	125,518	129,372	160,1	138,7
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,045	0,060	0,048	0,016	-0,012	135,8	79,8
Строк погашення кредиторської заборгованості	8084,455	5952,183	7457,051	-2132,272	1504,868	73,6	125,3
Коефіцієнт оборотності запасів	4,919	6,847	7,436	1,928	0,589	139,2	108,6
Період оборотності запасів	73,185	52,575	48,412	-20,610	-4,162	71,8	92,1
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	0,171	0,280	0,238	0,109	-0,042	163,5	84,9
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-0,042	-0,058	-0,047	-0,016	0,011	139,5	80,3

З таблиці 2.10 видно, що коефіцієнт оборотності активів в ДП «Селидіввугілля» продовж досліджених років має наступну тенденцію до змін: у 2021 році в порівнянні з 2020 роком – збільшився на 0,041, тобто на 47,4%, а у 2022 році по відношенню до 2021 року – зменшився на 0,021, тобто на 16,5%.

Зменшення значення коефіцієнта у 2022 році вказує на необхідність шахти працювати в напрямку оптимізації суми активів.

В ДП «Селидіввугілля» існує проблема зниження коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості. Якщо в 2020 році дебіторська заборгованість вугледобувного підприємства зробила 1,724 обороти, в 2021 році – 1,077 обороти, то в 2022 році – тільки 0,776 оборотів. Для вирішення зазначеної проблеми в шахті необхідно вдосконалювати поточну політику управління дебіторською заборгованістю та з замовниками, які не платять вчасно, працювати тільки на умовах передоплати.

Продовж досліджуваного періоду спостерігається збільшення строку погашення дебіторської заборгованості, що є негативною динамікою. Це свідчить про те, що у 2021 році в порівнянні з 2020 роком термін, за який дебітори погашають заборгованість перед шахтою, збільшився на 60,1%, а в 2022 році по відношенню до 2021 року термін збільшився на 38,7%.

В 2020 році кредиторська заборгованість ДП «Селидіввугілля» зробила 0,045 обороти, в 2021 році – 0,060 обороти, а в 2022 році – тільки 0,048 оборотів. Отже, у 2022 році спостерігається зниження оборотності кредиторської заборгованості на 20,8%, зазначена тенденція змін має негативні наслідки.

Строк погашення кредиторської заборгованості в 2021 році в порівнянні з 2020 роком зменшився на 2132,272, тобто на 26,4%, що є позитивною тенденцією до змін. Проте, у 2022 році по відношенню до 2021 року період, протягом якого шахта використовувала кошти своїх постачальників і підрядників, збільшився на 25,3%. Отже, у 2022 році спостерігається збільшення строку погашення кредиторської заборгованості, що є негативною динамікою.

Коефіцієнт оборотність запасів в ДП «Селидіввугілля» продовж досліджених років мав позитивну тенденцію до змін. В 2021 році по відношенню до 2020 року коефіцієнт збільшився на 1,928, тобто на 39,2%, а у 2022 році в порівнянні з 2021 роком – збільшився на 0,589, тобто на 8,6%. Отже, в вугледобувному підприємстві поточна політика управління запасами є ефективною.

В ДП «Селидіввугілля» за аналізовані роки період оборотності запасів має позитивну динаміку до зниження. В 2021 році по відношенню до 2020 року даний показник зменшився на 20,610, тобто на 28,2%, а у 2022 році в порівнянні з 2021 роком зменшився на 4,162, тобто на 7,9%. Отже, зниження періоду оборотності запасів вказує на те, що в шахті контроль за процесом формування та використання запасів є ефективним.

Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) в 2021 році по відношенню до 2020 року збільшився на 0,109, тобто на 63,5%, що є позитивною тенденцією до змін. Проте, у 2022 році в порівнянні з 2021 роком даний показник зменшився на 0,042, тобто на 15,1%. З аналізу коефіцієнта оборотності основних засобів (фондовіддача) можна зробити висновок, що в 2021 році ефективніше використовувались засоби праці та вироблялось більше готової продукції на одиницю основних засобів.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу в ДП «Селидіввугілля» у 2021 році по відношенню до 2020 року збільшився на 0,016, тобто на 39,5%, а в 2022 році в порівнянні з 2021 роком даний показник зменшився на 0,011, тобто на 19,7%. Отже, в вугледобувному підприємстві неефективно здійснюється управління власним капіталом.

Показники рентабельності краще відображають результати господарської діяльності, ніж прибуток, та застосовуються як інструменти інвестиційної, товарної, цінової політики. Проведення аналітичної оцінки показників рентабельності дає змогу виявити не тільки різноманітні тенденції розвитку діяльності організації, а також помилки в процесі її здійснення та резерви зростання прибутку, що в кінцевому підсумку може призвести до підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Рентабельність – це відносний економічний показник, що характеризує ефективність діяльності організації в цілому та її окремих напрямів виробництва.

Доцільно стверджувати, що аналіз рентабельності господарюючого суб'єкта дозволяє визначити ефективність інвестування коштів у підприємство, а також оптимальність та раціональність їх використання.

У випадку, коли показник рентабельності має від’ємне значення, то його прийнято називати показником збитковості. Збитковість (дефіцитність) – це прикрий наслідок невисокого рівня господарювання.

В економічній практиці обчислюються різні показники рентабельності, такі як рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність діяльності, рентабельність продукції. Формули для розрахунків коефіцієнтів рентабельності зображені в таблиці 2.11.

Таблиці 2.11 – Види рентабельності

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт рентабельності активів	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість активів}}$	> 0
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}}$	> 0
Коефіцієнт рентабельності діяльності	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}}$	> 0
Коефіцієнт рентабельності продукції	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Собівартість продукції}}$	> 0

Джерело: побудовано автором на основі [38].

Аналіз показників рентабельності державного підприємства «Селидіввугілля» проілюстровано в таблиці 2.12.

Таблиці 2.12 – Показники рентабельності ДП «Селидіввугілля»

Показник	Роки			Абсолютне відхилення, (+;-)		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Коефіцієнт рентабельності активів	-0,013	-0,209	-0,271	-0,196	-0,062	1567,9	129,8
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,006	0,091	0,124	0,085	0,033	1422,4	136,1
Коефіцієнт рентабельності діяльності	-0,155	-1,644	-0,155	-1,489	1,489	1063,8	9,4
Коефіцієнт рентабельності продукції	-0,025	-0,322	-0,431	-0,297	-0,109	1289,2	133,9

З фінансової звітності ДП «Селидіввугілля» видно, що в період з 2020 по 2022 роки вугледобувне підприємство отримувало збиток, тому для аналізованих років розраховується показники збитковості.

Коефіцієнт збитковості активів в 2021 році по відношенню до 2020 року збільшився на 0,196, тобто на 1467,9%, а в 2022 році в порівнянні з 2021 роком даний показник збільшився на 0,062, тобто на 29,8%. З аналізу коефіцієнта рентабельності (збитковості) активів можна стверджувати, що в ДП «Селидіввугілля» не ефективно використовуються активи для генерації прибутку.

Протягом досліджуваного періоду в ДП «Селидіввугілля» спостерігається тенденція до збільшення рентабельності (збитковості) власного капіталу. В 2021 році по відношенню до 2020 року даний показник збільшився на 0,085, тобто на 1322,4%, а в 2022 році в порівнянні з 2021 роком – збільшився на 0,033, тобто на 36,1%. Це пояснюється тим, що в шахті існує високий рівень непокритого збитку, який використовується як джерело фінансування замість власного капіталу.

Коефіцієнт збитковості діяльності в 2021 році по відношенню до 2020 року збільшився на 1,489, тобто на 963,8%, а в 2022 році в порівнянні з 2021 роком даний показник зменшився на 1,489, тобто на 90,6%. З аналізу коефіцієнта рентабельності (збитковості) діяльності можна стверджувати, що господарська діяльність ДП «Селидіввугілля» є неефективною.

Коефіцієнт рентабельності продукції в ДП «Селидіввугілля» продовж досліджуваного періоду мав від'ємне значення, що говорить про деградацію вугледобувного підприємства.

Висновки до розділу 2

У другому розділі випускної кваліфікаційної роботи проаналізовано фінансово-господарську діяльність ДП «Селидіввугілля».

Визначено, що вугледобувне підприємство розташоване в Донецькій області у місті Селидове. Згідно КВЕД основним видом діяльності ДП «Селидіввугілля» є: 05.10 Добування кам'яного вугілля. Діяльність ДП «Селидіввугілля» здійснюється по лінійно-функціональній організаційній структурі, яка поєднує у собі характеристики лінійної та функціональної структур.

В ході дослідження було проведено аналіз показників майнового стану, ліквідності, платоспроможності, ділової активності та рентабельності ДП «Селидіввугілля». З результатів аналізу видно, що за аналізований період розглянуті показники мали неоднозначну тенденцію до змін.

З аналізу показників майнового стану (табл. 2.4) видно, що у 2022 році в ДП «Селидіввугілля» збільшилась частка основних засобів, це свідчить про підвищення виробничого потенціалу вугледобувного підприємства.

З аналізу показників ліквідності (табл. 2.6) видно, що ДП «Селидіввугілля» нездатне своєчасно погасити власні борги при умові, якщо найближчим часом наступить строк платежів. Отже, для подолання зазначеної проблеми шахті необхідно залучати позикові кошти та реалізовувати частину надлишкових активів, що може призвести до підвищення суми найбільш ліквідних активів.

З аналізу показників платоспроможності (табл. 2.8) видно, що протягом досліджуваного періоду вони значно відрізнялися від нормативного значення. Це вказує на наявність фінансових ризиків в довгостроковій перспективі, тому ДП «Селидіввугілля» в будь-який момент може стати банкрутом.

З аналізу показників ділової активності (табл. 2.10) видно, що в вугледобувному підприємстві поточна політика управління запасами є ефективною. Проте, було визначено, що в ДП «Селидіввугілля» неефективно здійснюється управління власним капіталом.

З результатів аналізу показників рентабельності (табл. 2.12) видно, що протягом аналізованого періоду ДП «Селидіввугілля» було збитковим, що свідчить про деградацію вугледобувного підприємства.

Таким чином, в ході дослідження було з'ясовано, що фінансовий стан ДП «Селидіввугілля» має певні проблеми, які необхідно вирішувати. Доцільно зазначити, що вирішення проблеми підвищення ліквідності та платоспроможності, а також збільшення наявності власних коштів вугледобувного підприємства є допустимим завдяки можливості нарощення обсягів реалізації продукції, розмірів прибутку та рівня рентабельності.

РОЗДІЛ 3

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДП «СЕЛИДІВВУГІЛЛЯ»

В сучасних умовах розвитку національної економіки України організаціям необхідно пороводити систематичний моніторинг та аналіз рівня конкурентоспроможності всієї галузи, а також конкурентного середовища на основі оцінки підприємств-конкурентів.

Процес оцінки конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта є складним багатофакторним завданням, метою якого є визначення рівня конкурентоспроможності підприємства за допомогою обчислення сукупності показників, які всесторонньо характеризують діяльність усіх підсистем функціонування організації.

Сьогодення функціонування державних підприємств характеризується низьким рівнем конкурентоспроможності, що є однією з найбільш суттєвих причин ускладнення стагнаційних процесів в економіці України. У зв'язку з цим з'являється необхідність у пошуку напрямів посилення конкурентних позицій вітчизняних підприємств.

Через те, що для більш повної оцінки конкурентоспроможності певного підприємства необхідно застосовувати декілька методів одночасно. Саме тому, з урахуванням особливостей господарської діяльності ДП «Селидіввугілля» для визначення рівня конкурентоспроможності застосуємо графічний та матричні методи.

Для визначення рівня конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля» графічним методом використаємо «Багатокутник конкурентоспроможності». Доцільно зазначити, що в результаті застосування зазначеного методу можна наочно визначити зони з конкурентними перевагами і недоліками як одного підприємства, так і кількох підприємств-конкурентів [28].

В таблиці 3.1 проведемо аналіз ключових критеріїв для побудови багатокутника конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля», використовуючи 5-бальну шкалу, де 1 – найнижча, а 5 – найвища оцінка.

Таблиця 3.1 – Вихідні данні для побудови багатокутника конкурентоспроможності

Критерій	Підприємство-еталон	ДП «Селидіввугілля»
Ціна вугілля	5	3
Фізико-хімічні властивості вугілля	5	4
Фінансова діяльність шахти	5	2
Кадровий потенціал шахти	5	3
Реклама та стимулювання збуту	5	2

За результатами проведеного в таблиці 3.1 аналізу ключових критеріїв, побудуємо багатокутник конкурентоспроможності для підприємства-еталону та проілюструємо його на рисунку 3.1.

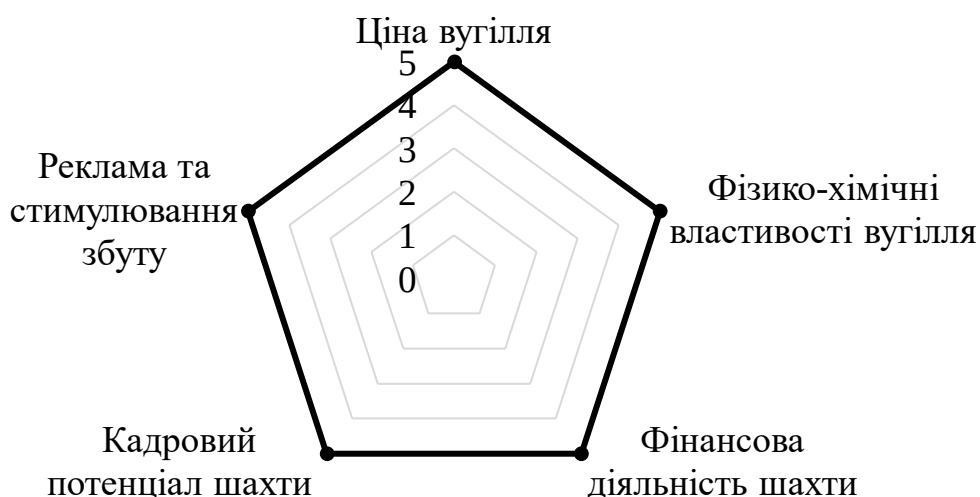

Рисунок 3.1 – Багатокутник конкурентоспроможності підприємства-еталону

На рисунку 3.2 зобразимо побудований багатокутник конкурентоспроможності для ДП «Селидіввугілля».

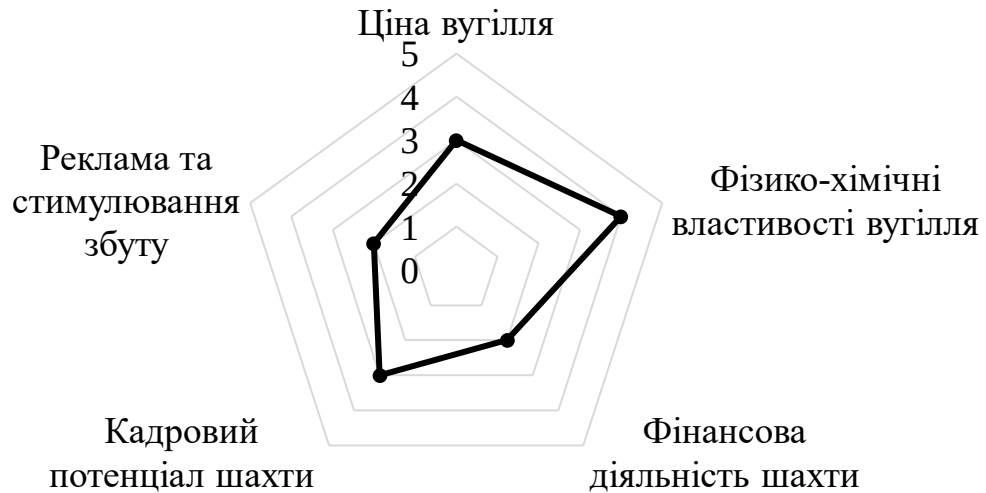

Рисунок 3.2 – Багатокутник конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля»

У зв'язку з тим, що за допомогою візуального зображення важко визначити рівень конкурентоспроможності організації, необхідно розрахувати коефіцієнт конкурентоспроможності (K) для ДП «Селидіввугілля». Для розрахунку зазначеного коефіцієнта будемо використовувати формули 3.1 – 3.3.

$$K = \frac{S_{\text{шахти}}}{S_{\text{еталон}}} \quad (3.1)$$

де $S_{\text{шахти}}$ – площа багатокутника ДП «Селидіввугілля», см^2 ;

$S_{\text{еталон}}$ – площа багатокутника підприємства-еталону, см^2 .

$$S_{\text{еталон}} = \pi R^2 \quad (3.2)$$

де π – 3,14;

R^2 – радіус оцінюваного багатокутника, мм .

$$S_{\text{шахти}} = \frac{\pi}{I} \sum_{i=1}^n r^2 \quad (3.3)$$

де $\pi = 3,14$;

I – кількість оцінюваних критеріїв;

n – значення оцінюваних критеріїв.

Використовуючи формулу 3.2, розрахуємо площу багатокутника для підприємства-еталону та зобразимо розрахунок у формулу 3.4.

$$S_{\text{еталон}} = 3,14 * 5^2 = 78,5 \text{ см}^2 \quad (3.4)$$

Обчислимо площу багатокутника ДП «Селидіввугілля», застосовуючи формулу 3.3, та проілюструємо розрахунок в формулу 3.5.

$$S_{\text{шахти}} = \frac{3,14}{5} * (3^2 + 4^2 + 2^2 + 3^2 + 2^2) = 26,38 \text{ см}^2 \quad (3.5)$$

Розрахуємо коефіцієнт конкурентоспроможності для ДП «Селидіввугілля», використовуючи формулу 3.1, та зобразимо розрахунок у формулу 3.6.

$$K = \frac{26,38}{78,5} = 0,34 \quad (3.6)$$

Аналізуючи отримані результати дослідження побудованого багатокутника конкурентоспроможності та визначеного коефіцієнта конкурентоспроможності для ДП «Селидіввугілля», можна зробити висновок про те, що значення коефіцієнта конкурентоспроможності для вугледобувного підприємства складає 0,34. Це вказує на те, що в порівнянні з підприємством-еталоном, значення якого дорівнює 1, ДП «Селидіввугілля» має середній рівень конкурентоспроможності.

Для визначення рівня конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля» застосуємо матричні методи, які передбачають побудову двовимірних матриць, в основі яких лежить порівняння показників оцінки конкурентоспроможності організації. Слід зазначити, що за допомогою матричних методів можна відстежити

вплив низки чинників, які відіграють вкрай важливу роль у формуванні рівня конкурентоспроможності підприємства.

Тож, для оцінки конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля» використаємо найбільш розповсюджені матричні методи: матриця McKinsey, SWOT-аналіз та SPACE-аналіз.

Метод фірми «Дженерал Електрик» – багатофакторна матриця McKinsey полягає в оцінці двох критеріїв: привабливості ринку для підприємства та конкурентоспроможності підприємства на ринку. Особливістю матриці McKinsey є те, що її можна використовувати в усіх фазах життєвого циклу організації та за різних умов конкуренції.

В таблиці 3.2 визначимо рівень привабливості ринку для ДП «Селидіввугілля» за основними компонентами: ріст ринку та його потенціал, якість ринку, конкурентна ситуація, ситуація в зовнішньому середовищі.

Таблиця 3.2 – Рівень привабливості ринку для ДП «Селидіввугілля»

Привабливість ринку	Важливість компоненти	Оцінка компоненти на 5-тибальною шкалою					Результат	Координата
		1	2	3	4	5		
Зростання ринку та його потенціал	3					X	15	
Якість ринку	2				X		8	
Конкурентна ситуація	3			X			9	
Ситуація в зовнішньому середовищі	2			X			6	
РАЗОМ	10						38	3,8

В таблиці 3.3 оцінимо конкурентний статус вугледобувного підприємства за основними компонентами: позиція на ринку, потенціал виробництва, кваліфікація персоналу, потенціал наукових досліджень.

Таблиця 3.3 – Рівень конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля»

Позиція в конкурентній боротьбі	Важливість компоненти	Оцінка компоненти на 5-тибальною шкалою					Результат	Координата
		1	2	3	4	5		
Відносна позиція на ринку	3		X				6	
Відносний потенціал виробництва	2			X			6	
Відносна кваліфікація персоналу	3			X			9	
Відносний потенціал наукових досліджень	2	X					2	
РАЗОМ	10						23	2,3

Аналізуючи отримані в таблицях 3.2 та 3.3 значення, побудуємо матрицю McKinsey для ДП «Селидіввугілля» та проілюструємо її на рисунку 3.3.

Привабливість ринку	Висока			
	Середня			
	Низька			
		Низький	Середній	Високий
		Конкурентний статус організації		

Рисунок 3.3 – Матриця McKinsey для ДП «Селидіввугілля»

З рисунку 3.3 видно, що ДП «Селидіввугілля» має середній рівень конкурентної позиції на ринку з високим рівнем привабливості ринку. В даному випадку, рекомендовано вугледобувному підприємству впроваджувати стратегію посилення конкурентних переваг.

SWOT-аналіз – це матричний метод оцінки конкурентоспроможності підприємства, який дозволяє визначити головні проблеми, які постають перед конкретним підприємствам [39].

Слід зазначити, що ДП «Селидіввугілля» має проблеми розвитку подібні до проблем розвитку всієї вугільної галузі. Але існує можливість подолання цих проблем за рахунок впровадження новітніх технологій та підходів до управління організацією, які дадуть можливість виходу вугледобувного підприємства на новий рівень.

Оцінімо стан ДП «Селидіввугілля» за основними компонентами SWOT-аналізу, тобто визначимо сильні та слабкі сторони, можливості та загрози. На рисунку 3.4 зобразимо матрицю SWOT-аналізу та простежимо співвідношення факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

		Зовнішнє середовище	
		<i>Можливості:</i> А. Різке зростання попиту на вугілля В. Зростання ціни на вугілля С. Зростання потужності та прибутку Д. Нейтралізація головного конкурента Е. Покращення загальної економічної ситуації	<i>Загрози:</i> А. Високий рівень заборгованості споживачів перед підприємством В. Низька купівельна спроможність населення С. Нестабільна економічна ситуація в країні Д. Зростання рівня оподаткування Е. Нестабільний курс національної валюти
Внутрішнє середовище	<i>Сильні сторони:</i> 1. Зростаюча частка ринку підприємства у галузі 2. Зростаючий обсяг виробництва вугілля 3. Високий рівень продуктивності праці та середньої заробітної плати 4. Стадія зростання на кривій життєвого циклу підприємства	<i>Поле СіМ:</i> А, В, С – 2 Д – 1 Е – 3	<i>Поле СіЗ:</i> А, В – 2 С, Д, Е – 1, 4
	<i>Слабкі сторони:</i> 1. Недостатній рівень використання виробничих потужностей 2. Технологічна відсталість 3. Значний рівень зносу основних засобів 4. Низький рівень забезпеченості підприємства власними обіговими коштами 5. Низхідний рівень ліквідності підприємства	<i>Поле СлМ:</i> А, С – 1, 2, 3 В – 4, 5	<i>Поле СлЗ:</i> А – 4 С, Е – 1 Д – 4

Рисунок 3.4 – Матриця SWOT-аналізу для ДП «Селидіввугілля»

Виходячи з отриманих даних на рисунку 3.4 доцільно запропонувати застосування наступних заходів для покращення стану ДП «Селидіввугілля»:

1. Поле СіМ полягає в розробці стратегій, які сприяють на розвиток сильних сторін організації стосовно втілення можливостей зовнішнього середовища. Поле СіМ:

- Можливості «різке зростання попиту на вугілля», «зростання ціни на вугілля», «зростання потужності та прибутку» посилюється зростаючим обсягом виробництва, що спостерігається протягом останніх років.

- Можливість «нейтралізація головного конкурента» посилюється зростаючою часткою ринку, що характеризує ДП «Селидіввугілля» як ефективне.

- Можливість «покращення загальної економічної ситуації» має зміцнити соціальну підсистему шахти шляхом підвищення продуктивності праці та середньої заробітної плати, що позитивно вплине на кінцеві фінансові результати діяльності ДП «Селидіввугілля».

2. Поле СіЗ полягає в розробці стратегій, які орієнтуються на боротьбу із загрозами шляхом впровадження сильних сторін організації. Поле СіЗ:

- Загрози «високий рівень заборгованості споживачів перед підприємством» та «низька купівельна спроможність населення» можуть перекриватися за рахунок збільшення обсягу виробництва вугілля, тенденція якого спостерігається протягом останніх років функціонування ДП «Селидіввугілля».

- Загрози «нестабільна економічна ситуація в країні», «зростання рівня оподаткування», «нестабільний курс національної валюти» можуть підтримувати стан підприємства за рахунок дії сильних сторін: «зростаюча частка ринку підприємства у галузі» та «стадія зростання на кривій життєвого циклу підприємства».

3. Поле СлМ полягає в розробці стратегій, які сприяють на використання можливостей для подолання слабких сторін організації. Поле СлМ:

- Можливості «різке зростання попиту на вугілля» та «зростання потужності та прибутку» можуть нейтралізувати слабкі сторони ДП «Селидіввугілля»: «недостатній рівень використання виробничих потужностей», «технологічна

відсталість», «значний рівень зносу основних засобів» та підвищити конкурентоспроможність вугледобувного підприємства.

- Можливість «зростання ціни на вугілля» дозволить підвищити низький рівень забезпеченості підприємства власними обіговими коштами та низхідний рівень ліквідності підприємства, що є слабкими сторонами ДП «Селидіввугілля».

4. Поле СлЗ полягає в розробці стратегій, які орієнтуються на зміцнення потенціалу організації шляхом запобігання загроз зовнішнього середовища. Поле СлЗ:

- Загроза «високий рівень заборгованості споживачів перед підприємством» провокує прояв слабкої сторони – низький рівень забезпеченості підприємства власними обіговими коштами. Тобто, для нейтралізації даної слабкої сторони необхідно впровадити систему часткового кількаразового погашення суми боргу з метою отримання суми боргу та покриття витрат на реалізацію вугілля.

- Загрози «нестабільна економічна ситуація в країні» та «нестабільний курс національної валюти» можуть стимулювати ДП «Селидіввугілля» максимізувати використання виробничих потужностей, в наслідок чого трапиться нейтралізація слабкої сторони.

- Загроза «зростання рівня оподаткування» спонукає прояв слабкої сторони – низький рівень забезпеченості підприємства власними обіговими коштами. Таким чином, необхідно оптимізувати використання власних ресурсів підприємства задля усунення даної слабкої сторони ДП «Селидіввугілля».

SPACE-аналіз (Strategic Position and Action Evaluation) – це один із матричних методів оцінки конкурентоспроможності підприємства, який дозволяє проаналізувати позиції організації на ринку та, на основі цього аналізу, дає можливість обрати для підприємства оптимальну стратегію.

Метод SPACE-аналізу подібний до SWOT-аналізу, він також включає оцінку факторів внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства. При цьому SPACE-аналіз передбачає виокремлення чотирьох основних груп критеріїв оцінки організації: привабливість галузі, конкурентоспроможність підприємства, фінансова сила підприємства, стабільність галузі [40; 41].

В таблиці 3.4 проведемо розрахунок зважених оцінок критеріїв за методом SPACE-аналізу для ДП «Селидіввугілля».

Таблиця 3.4 – Розрахунок зважених оцінок критеріїв за методом SPACE-аналізу для ДП «Селидіввугілля»

Критерій	Оцінка, балів	Вагомість	Зважена оцінка, балів
1	2	3	4
Фінансова сила підприємства (Financial Strength) (FS)			
Ліквідність підприємства	1	0,2	0,2
Платоспроможність підприємства	1	0,2	0,2
Рентабельність діяльності	1	0,3	0,3
Фондовіддача	1	0,3	0,3
Загальна оцінка критерію FS		1	1
Конкурентоспроможність підприємства (Competitive Advantage) (CA)			
Рентабельність реалізації продукції	1	0,2	0,2
Ринкова частка	2	0,3	0,6
Стадія життєвого циклу продукту	4	0,1	0,4
Якість продукції	4	0,4	1,6
Загальна оцінка критерію CA		1	2,8
Привабливість галузі (Industry Attractiveness) (IA)			
Конкурентна ситуація	3	0,3	0,9
Рівень прибутковості галузі	3	0,3	0,9
Стадія життєвого циклу галузі	4	0,1	0,4
Фінансова стабільність	1	0,3	0,3
Загальна оцінка критерію IA		1	2,5

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4
Стабільність галузі (Environmental Stability) (ES)			
Зменшення доходів населення	4	0,2	0,8
Інфляція	5	0,3	1,5
Маркетингові та рекламні можливості	2	0,2	0,4
Попит на продукцію	5	0,3	1,5
Загальна оцінка критерію ES		1	4,2

В таблиці 3.5 проілюструємо результати зважених оцінок критеріїв SPACE-аналізу для ДП «Селидіввугілля».

Таблиця 3.5 – Результати зважених оцінок критеріїв SPACE-аналізу для ДП «Селидіввугілля»

Критерій	Зважена оцінка, балів
Фінансова сила підприємства (FS)	1
Конкурентоспроможність підприємства (CA)	2,8
Привабливість галузі (IA)	2,5
Стабільність галузі (ES)	4,2

Використовуючи наведенні в таблиці 3.5 результати зважених оцінок критеріїв SPACE-аналізу для ДП «Селидіввугілля» побудуємо систему координат на якій відобразимо вектор рекомендованої стратегії для вугледобувного підприємства. Доцільно зазначити, що в системі координат кожна половина осей X та Y відображає групу критеріїв.

Для визначення вектору необхідно знайти координати точки $P(X; Y)$, для цього скористуємось формулами 3.7 та 3.8.

$$X = IA - CA \quad (3.7)$$

$$Y = FS - ES \quad (3.8)$$

де IA – привабливість галузі;

CA – конкурентоспроможність підприємства;

FS – фінансова сила підприємства;

ES – стабільність галузі.

Використовуючи формули 3.7 та 3.8, знайдемо координати точки $P(X; Y)$ та зобразимо розрахунок у формули 3.9 та 3.10.

$$X = 2,5 - 2,8 = -0,3 \quad (3.9)$$

$$Y = 1 - 4,2 = -3,2 \quad (3.10)$$

Таким чином, за результатами аналізу визначено, що вектор рекомендованої стратегії для ДП «Селидіввугілля» необхідно будувати за двома точками: $O(0; 0)$ та $P(-0,3; -3,2)$.

На рисунку 3.5 побудуємо вектор рекомендованої стратегії для ДП «Селидіввугілля» в системі координат SPACE.

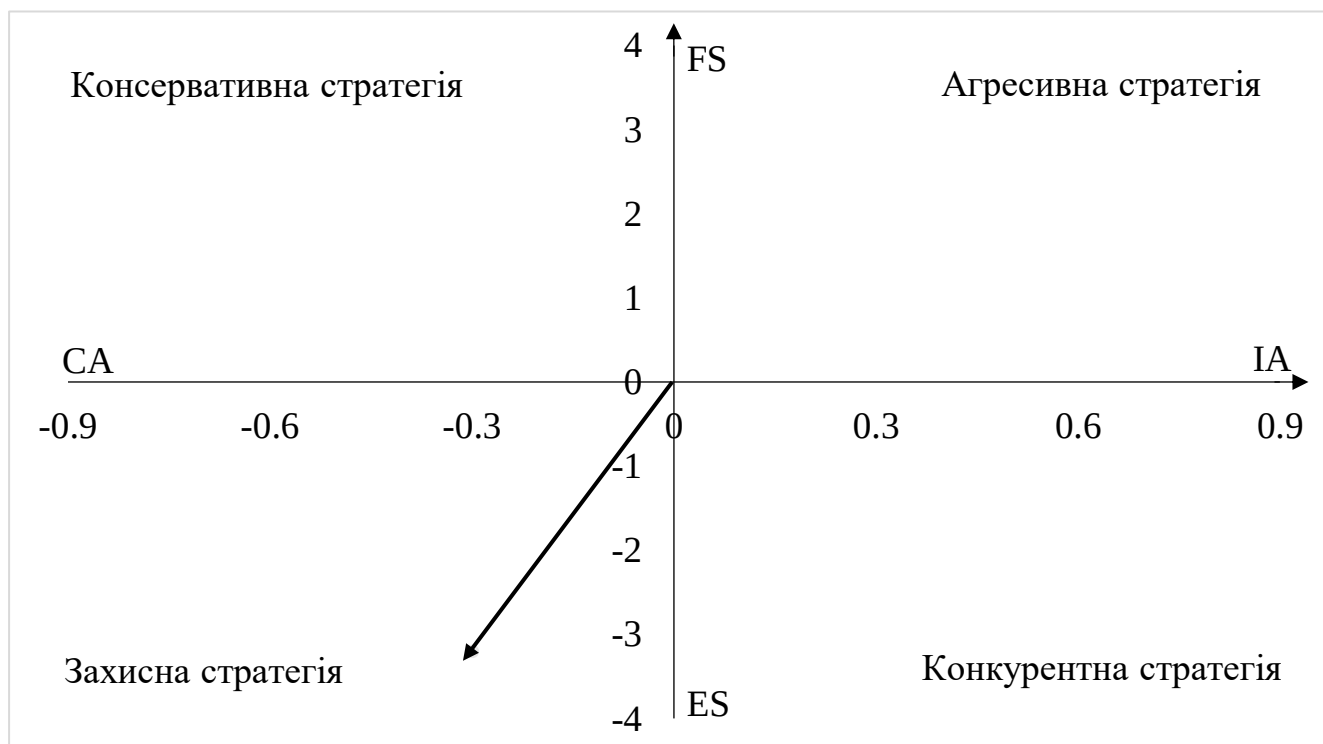

Рисунок 3.5 – Побудова вектору рекомендованої стратегії за методом SPACE-аналізу для ДП «Селидіввугілля»

Аналізуючи наведені на рисунку 3.5 результати дослідження, можна стверджувати, що рекомендованою стратегією для ДП «Селидіввугілля» є захисна. Тож, у вугледобувного підприємства існує потреба запроваджувати певну сукупність заходів, які дадуть підприємству можливість протистояти конкурентам.

Узагальнивши проведений аналіз конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля», можна зробити висновок, що для підвищення рівня конкурентоспроможності вугледобувного підприємства необхідно впроваджувати наступні заходи:

- постійно підвищувати обсяги добування та реалізації кам'яного вугілля при одночасному зниженні виробничих витрат;
- вживати різноманітні заходи з метою підвищення продуктивності праці робітників;
- будувати договірні відносини з постачальниками та покупцями на основі відкритості та довіри;
- ефективно використовувати отримані прибутки;
- застосовувати найсучасніші засоби і технології для видобування кам'яного вугілля;
- періодично проводити маркетингові дослідження з метою підтримки необхідного рівня цін на ринках збуту;
- розвивати маркетинговий відділ та формувати вдалу збутову політику.

Необхідно відзначити, що ефективність діяльності та конкурентоспроможність вугледобувних підприємств значною мірою залежать від державної політики, яка на сьогоднішній момент часу є нестабільною. Це призводить до виникнення ряду проблем, основними з яких є:

- недостатність вугілля вітчизняного видобутку;
- високий рівень концентрації ринку;
- постійна збитковість вугільної галузі, переважно державних підприємств;
- недостатній обсяг капітальних вкладень в нове будівництво та на оновлення основних фондів вугледобувних підприємств;
- негативний вплив вугледобувних підприємств на екологію [42].

Для вирішення зазначених проблем необхідно, щоб державна політика була спрямована на здійснення наступних заходів:

- приватизації державних шахт;
- залучення стратегічних інвесторів в вугледобувну галузь;
- стимулювання інвестицій в оновлення основних фондів;
- посилення антимонопольного законодавства України;
- введення податків та зборів за викиди неочищеної шахтної води, метану та інших шкідливих речовин, вилучення на поверхню породи, а також штрафи за займання відвалів.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі випускної кваліфікаційної роботи проведено аналіз конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля» за допомогою графічного та матричних методів.

Під час застосування графічного методу для оцінки конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля» було побудовано багатокутник конкурентоспроможності та, на його основі, розраховано коефіцієнт конкурентоспроможності для вугледобувного підприємства. За результатами проведеного аналізу було визначено, що ДП «Селидіввугілля» має середній рівень конкурентоспроможності.

Для оцінки конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля» було використано найбільш розповсюджені матричні методи: матриця McKinsey, SWOT-аналіз та SPACE-аналіз.

Проведений аналіз конкурентного середовища за допомогою матриці McKinsey свідчить про те, що ДП «Селидіввугілля» має середній рівень конкурентної позиції на ринку з високим рівнем привабливості ринку. В даному випадку, рекомендовано вугледобувному підприємству впроваджувати стратегію посилення конкурентних переваг.

За результатами побудови матриці SWOT-аналізу було з'ясовано, що серед сильних сторін ДП «Селидіввугілля» виділено: зростаючі частка ринку та обсяг виробництва вугілля, високий рівень продуктивності праці та середньої заробітної плати, стадія зростання на кривій життєвого циклу підприємства. Проте, вугледобувне підприємство має низку слабких сторін: недостатній рівень використання виробничих потужностей, технологічна відсталість, значний рівень зносу основних засобів, низький рівень забезпеченості підприємства власними обіговими коштами, низхідний рівень ліквідності підприємства.

На основі побудованого в системі координат SPACE вектору, визначено, що рекомендованою стратегією для ДП «Селидіввугілля» є захисна. Тож, у вугледобувного підприємства існує потреба запроваджувати певну сукупність заходів, які дадуть підприємству можливість протистояти конкурентам.

Узагальнивши проведений аналіз конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля», було визначено, що існує необхідність впроваджувати наступні шляхи підвищення конкурентоспроможності вугледобувного підприємства:

- скорочувати виробничі витрати на видобування вугілля;
- підвищувати продуктивність праці робітників;
- використовувати на шахті найсучасніші засоби і технології для видобування кам'яного вугілля;
- покращувати політику ціноутворення на підприємстві;
- розвивати маркетинговий відділ та формувати вдалу збутову політику.

ВИСНОВКИ

У першому розділі випускної кваліфікаційної роботи було проведено критичний аналіз сутності понять «конкурентоспроможність продукції» та «конкурентоспроможність підприємства».

В результаті аналізу трактовок понять різними авторами, було визначено наступне тлумачення категорії «конкурентоспроможність продукції»: це особливість товару, яка об'єднує в собі велику кількість якісних та цінових параметрів, а також дозволяє виявити власні конкурентні переваги серед інших.

За результатами аналізу тлумачення поняття «конкурентоспроможність підприємства» різними авторами, було з'ясовано, що конкурентоспроможність підприємства – це здатність господарюючого суб'єкта продовжувати працювати у обраній сфері економіки, пристосовуватися до постійних змін у макросередовищі організації, створювати власні конкурентні переваги та досягати кращих результатів діяльності, ніж конкуренти.

Визначено, що категорія «конкурентоспроможність» є різнобічною, вона включає в себе не тільки рівень продукції та організацій, а й рівень економіки в цілому. Слід зазначити, що для визначення конкурентоспроможності економіки застосовують індекс глобальної конкурентоспроможності.

Індекс глобальної конкурентоспроможності – це масштабне дослідження Всесвітнього економічного форуму, яке висвітлює стан конкурентоспроможності економік досліджуваних країн. Отже, індекс глобальної конкурентоспроможності є одним із провідних міжнародних індикаторів економічної ситуації в країні.

В ході вивчення різних поглядів стосовно класифікації чинників, які впливають на рівень конкурентоспроможності організації, було з'ясовано, що усі фактори поділяються на дві рівнозначні групи: внутрішнього та зовнішнього середовища.

Визначено, що внутрішні чинники є контрольованими, тобто підприємство безпосередньо бере участь у їхньому створенні. А зовнішні чинники є неконтрольованими, тобто організація може спробувати передбачити їх та

неістотно змінити деякі з них, однак в цілому зовнішні фактори не залежать від діяльності конкретного підприємства. Саме тому, господарюючі суб'єкти звертають більшу увагу на проблеми контролю за змінами зовнішніх чинників і намагаються знизити їх вагомість.

В ході дослідження було розглянуто думки вітчизняних та закордонних вчених-економістів стосовно класифікації методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. Проаналізувавши різні підходи до визначення способів розрахунку конкурентоспроможності, було з'ясовано, що кожен метод має переваги та недоліки, які властиві тільки йому.

Визначено, що для дослідження конкурентоспроможності конкретного підприємства необхідно обрати метод, який найбільше відповідає обставинам та діяльності даної організації, а також ринковим умовам, в яких вона розташована.

У другому розділі випускної кваліфікаційної роботи проаналізовано фінансово-господарську діяльність ДП «Селидіввугілля».

Визначено, що вугледобувне підприємство розташоване в Донецькій області у місті Селидове. Згідно КВЕД основним видом діяльності ДП «Селидіввугілля» є: 05.10 Добування кам'яного вугілля. Діяльність ДП «Селидіввугілля» здійснюється по лінійно-функціональній організаційній структурі, яка поєднує у собі характеристики лінійної та функціональної структур.

В ході дослідження було проведено аналіз показників майнового стану, ліквідності, платоспроможності, ділової активності та рентабельності ДП «Селидіввугілля». З результатів аналізу видно, що за аналізований період розглянуті показники мали неоднозначну тенденцію до змін.

Аналіз показників майнового стану (табл. 2.4) показав, що у 2022 році в ДП «Селидіввугілля» збільшилась частка основних засобів, це свідчить про підвищення виробничого потенціалу вугледобувного підприємства.

З аналізу показників ліквідності (табл. 2.6) видно, що ДП «Селидіввугілля» нездатне своєчасно погасити власні борги при умові, якщо найближчим часом наступить строк платежів. Отже, для подолання зазначеної проблеми шахті

необхідно залучати позикові кошти та реалізовувати частину надлишкових активів, що може призвести до підвищення суми найбільш ліквідних активів.

З результатів аналізу показників платоспроможності (табл. 2.8) видно, що протягом досліджуваного періоду вони значно відрізнялися від нормативного значення. Це вказує на наявність фінансових ризиків в довгостроковій перспективі, тому ДП «Селидіввугілля» в будь-який момент може стати банкрутом.

Аналіз показників ділової активності (табл. 2.10) показав, що в вугледобувному підприємстві поточна політика управління запасами є ефективною. Проте, було визначено, що в ДП «Селидіввугілля» неефективно здійснюється управління власним капіталом.

З аналізу показників рентабельності (табл. 2.12) видно, що протягом аналізованого періоду ДП «Селидіввугілля» було збитковим, що свідчить про деградацію вугледобувного підприємства.

Таким чином, в ході дослідження було з'ясовано, що фінансовий стан ДП «Селидіввугілля» має певні проблеми, які необхідно вирішувати. Доцільно зазначити, що вирішення проблеми підвищення ліквідності та платоспроможності, а також збільшення наявності власних коштів вугледобувного підприємства є допустимим завдяки можливості нарощення обсягів реалізації продукції, розмірів прибутку та рівня рентабельності.

У третьому розділі випускної кваліфікаційної роботи проведено аналіз конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля» за допомогою графічного та матричних методів.

Під час застосування графічного методу для оцінки конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля» було побудовано багатокутник конкурентоспроможності та, на його основі, розраховано коефіцієнт конкурентоспроможності для вугледобувного підприємства. За результатами проведеного аналізу було визначено, що ДП «Селидіввугілля» має середній рівень конкурентоспроможності.

Для оцінки конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля» було використано найбільш розповсюджені матричні методи: матриця McKinsey, SWOT-аналіз та SPACE-аналіз.

Проведений аналіз конкурентного середовища за допомогою матриці McKinsey свідчить про те, що ДП «Селидіввугілля» має середній рівень конкурентної позиції на ринку з високим рівнем привабливості ринку. В даному випадку, рекомендовано вугледобувному підприємству впроваджувати стратегію посилення конкурентних переваг.

За результатами побудови матриці SWOT-аналізу було висунуті пропозиції стосовно усунення проблем розвитку ДП «Селидіввугілля».

На основі побудованого в системі координат SPACE вектору, визначено, що рекомендованою стратегією для ДП «Селидіввугілля» є захисна. Тож, у вугледобувного підприємства існує потреба запроваджувати певну сукупність заходів, які дадуть підприємству можливість протистояти конкурентам.

Узагальнивши проведенні в випускній кваліфікаційній роботі дослідження, доцільним буде запропонувати наступні шляхи підвищення конкурентоспроможності ДП «Селидіввугілля»:

- скорочувати виробничі витрати на видобування вугілля;
- підвищувати продуктивність праці робітників;
- використовувати на шахті найсучасніші засоби і технології для видобування кам'яного вугілля;
- покращувати політику ціноутворення на підприємстві;
- розвивати маркетинговий відділ та формувати вдалу збутову політику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Демчук Н.І., Донських А.С., Ясинський В.М. Економічна сутність конкурентоспроможності підприємства та шляхи її підвищення. *Економіка та управління підприємствами*. 2017. Вип. 13. С. 424–427. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/69.pdf (дата звернення: 12.05.2023).
2. Румянцева Г.І., Почтарук І.С. Конкурентоспроможність вугільної промисловості західного регіону України: сучасний стан та шляхи перспективного розвитку. *Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка*. 2016. Вип. 12. С. 378–382. URL: <http://global-national.in.ua/archive/12-2016/80.pdf> (дата звернення: 12.05.2023).
3. Стариченко Л.Л., Фокіна І.В. Сучасний стан та перспективи розвитку вугільної промисловості України. *Економічний вісник Донбасу*. 2014. № 2 (36). С. 45–49. URL: <http://www.evd-journal.org/download/2014/2014-2/5.pdf> (дата звернення: 28.04.2023).
4. Олексюк Г.В., Самотій Н.С. Тенденції та проблеми розвитку вугільної промисловості України (на прикладі Державного підприємства «Львіввугілля»). *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2019. Вип. 1 (135). С. 3–9. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20191\(135\)/sep20191\(135\)_003_OleksyukH,SamotiyN.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20191(135)/sep20191(135)_003_OleksyukH,SamotiyN.pdf) (дата звернення: 28.04.2023).
5. Огаренко Ю. Проблеми вугледобувної промисловості України та викиди парникових газів від видобутку й споживання вугілля : доповідь. Київ, 2010. 56 с. URL: <https://www.necu.org.ua/wp-content/uploads/problemy-ugleproma.pdf> (дата звернення: 28.04.2023).
6. Снігова О.Ю. Ризики та можливості розвитку вугільної промисловості Донецької та Луганської областей у відбудові економіки сходу України. *Вісник економічної науки України*. 2016. № 2. С. 170–174. URL: [http://www.venu-journal.org/download/2016/2\(31\)/pdf/36-Snigova.pdf](http://www.venu-journal.org/download/2016/2(31)/pdf/36-Snigova.pdf) (дата звернення: 28.04.2023).

7. Барабась Д.О. Підвищення конкурентоспроможності підприємств за умов загальноекономічної кризи. *Стратегія економічного розвитку України*. 2013. № 33. С. 192–197.

8. Кравчук Н.І. Стан та шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції льонарства : автореф. дис. ... канд. екон. наук. Житомир, 2008. 20 с.

9. Олексенко Р.І. Підвищення конкурентоспроможності м'ясопереробних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук. Харків, 2008. 20 с.

10. Павловська Л.Д., Маковська С.О. Формування конкурентоспроможності продукції типових сільськогосподарських підприємств: монографія. Житомир, 2012. 204 с.

11. Якимчук Ю.М., Гордієнко М.І., Адаменко А.П. Економічна сутність та основні показники конкурентоспроможності продукції. *Молодий вчений*. 2015. № 5 (2). С. 127–132.

12. Лисенко К.О. Управління конкурентоспроможністю підприємства : дис. на здобуття ступеня магістра. Київ, 2022. 101 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/51926/1/Lysenko_magistr.pdf (дата звернення: 13.05.2023).

13. Алтухов П.Л. Процесний підхід забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2005. № 2. С. 3–5.

14. Борисюк І.О., Єрьоменко А.В. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. Київ, 2012. №33. 6 с. URL: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/409/397> (дата звернення: 28.04.2023).

15. Дикань В.Л., Пономарьова Т.В. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2011. № 36. С. 100–105.

16. Портер М.Е. Стратегія конкуренції : пер. з англ. Київ, 1998. 390 с.

17. Продіус Ю.І. Формування системи забезпечення конкурентоспроможності промисловості : монографія. Одеса, 1999. 72 с.
18. Кадирус І.Г. Конкурентоспроможність підприємства та фактори, що на неї впливають. *Ефективна економіка*. 2014. № 5. URL: [КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ФАКТОРИ, ЩО НА НЕЇ ВПЛИВАЮТЬ | І Г Кадирус | Ефективна економіка №5 2014 \(nauka.com.ua\)](http://nauka.com.ua) (дата звернення: 13.05.2023).
19. Бормотова М.В., Залещук В.І. Україна в рейтингу глобальної конкурентоспроможності. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 14. С. 3–7. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/24_2018_ukr/3.pdf (дата звернення: 13.05.2023).
20. Чепелюк М.І. Індекс глобальної конкурентоспроможності як показник опірності країн світу в умовах глобальної кризи. *Бізнес Інформ*. 2020. №8. С. 6–12. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-8_0-pages-6_12.pdf (дата звернення: 13.05.2023).
21. Klaus Schwab. The Global Competitiveness Report. *World Economic Forum*. 2019. 666 с. URL: <https://nonews.co/wp-content/uploads/2019/12/GEF2019.pdf> (дата звернення: 13.05.2023).
22. Зось-Кіор М.В., Калюжний С.О. Удосконалення системи управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства. *Економіка та держава*. 2020. №3. С. 23–27. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2020/6.pdf (дата звернення: 14.05.2023).
23. Вініченко І.І., Крючкова Ж.В. Ключові чинники впливу на конкурентоспроможність аграрних підприємств. *Економіка та держава*. 2017. № 4. С. 32–37. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ecde_2017_4_8.pdf (дата звернення: 14.05.2023).
24. Фатхутдінов Р.А., Осовська Г.В. Управління конкурентоздатністю організації : підручник. Київ, 2009. 470 с.

25. Кузнєцова К.О. Конкурентоспроможність підприємства на основі ресурсного потенціалу. 6 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/47229675.pdf> (дата звернення: 14.05.2023).

26. Савко О.Я., Загайкевич О.Ю. Методичні підходи оцінки конкурентоспроможності підприємств готельного бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 34. 5 с. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1038/995> (дата звернення: 15.05.2023).

27. Погребняк Д.В. Методи діагностики конкурентоспроможності підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2011. Вип. 32. С. 45–51.

28. Обґрунтування заходів щодо забезпечення конкурентоспроможності продукції. Харків, 2017. 33 с. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4085/productcompetitiveness.pdf> (дата звернення: 15.05.2023).

29. Костюк Л.А. Теоретичні та методичні засади оцінки конкурентоспроможності. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2012. Вип. 2. С. 22–30.

30. Левицька А.О. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства: вітчизняні та закордонні підходи до класифікації. Механізм регулювання економіки. 2013. № 4. С. 155–163. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/retrieve/82221> (дата звернення: 01.05.2023).

31. Вікіпедія. Державне підприємство «Селидіввугілля». 2022. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%B4%D1%96%D0%B2%D0%B2%D1%83%D0%B3%D1%96%D0%BB%D0%BB%D1%8F> (дата звернення: 29.04.2023).

32. Clarity Project. Державне підприємство «Селидіввугілля». URL: <https://clarity-project.info/edr/33426253> (дата звернення: 29.04.2023).

33. Дорошенко М.П., Вороніна В.Л. Організаційна структура управління: сутність та класифікація. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2019. Том 30 (69). № 5. С. 52–56. URL: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/30_69_5/30_69_5_1/12.pdf (дата звернення: 29.04.2023).
34. Віноградська О.М., Віноградська Н.С., Шевченко В.С. Менеджмент : навч. посіб. Харків, 2008. 160 с. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/4532/1/%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BC%2B.pdf> (дата звернення: 29.04.2023).
35. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ, 2008. 336 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/511/1/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7.pdf> (дата звернення: 30.04.2023).
36. Максютенко І.Є. Оцінка фінансового стану підприємства. *Фінанси підприємств*. 2022. 12 с. URL: https://kvpubd.kiev.ua/wp-content/uploads/2022/08/kd_97_98.pdf (дата звернення: 30.04.2023).
37. Колосівська О., Радинський С. Методичні підходи до оцінювання показників майнового стану підприємства. 2016. С. 80–82. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/18071/2/ConfFMNES_2016_Kolosivska_O-Methodological_approaches_80-82.pdf (дата звернення: 30.04.2023).
38. Кобилецький В.Р. Фінансовий аналіз підприємства: розрахунки та висновки. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/> (дата звернення: 30.04.2023).
39. Стеблюк Н.Ф., Копейкіна Є.В. Оцінка конкурентоспроможності вищих навчальних закладів для визначення стратегії їх розвитку. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 28–32. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/34_2018/8.pdf (дата звернення: 06.06.2023).

40. Заячук В.М. Використання SPACE-аналізу як комплексного методу для вибору стратегії підприємства на прикладі ПП «Світ рукоділля». 2018. С. 111–114. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/34dec2018/35.pdf> (дата звернення: 06.06.2023).

41. Нусінов В.Я., Лобов С.П. Стратегічний аналіз гірничо-збагачувальних комбінатів за моделлю SPACE та визначення напрямів підвищення ефективності їх діяльності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 9. С. 16–21. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2015/5.pdf (дата звернення: 06.06.2023).

42. Зоркін А., Кикоть К., Москаленко Ю., Регельюк С. Зелена книга: Регулювання ринку вугілля. Київ, 2019. 73 с. URL: https://cdn.regulation.gov.ua/39/b6/11/ff/regulation.gov.ua_%D0%97%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0%20%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%20%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D1%83%20%D0%B2%D1%83%D0%B3%D1%96%D0%BB%D0%BB%D1%8F.pdf (дата звернення: 01.05.2023).

ДОДАТОК А

В.о. декану економіко-гуманітарного факультетуКатранжи Л.Л.Студентки групи МЕНп-20Бородіної А.С.

(П.І.Б.)

Спеціальності 073 Менеджмент

ЗАЯВА

Прошу затвердити тему випускної кваліфікаційної роботи

«Аналіз конкурентоспроможності підприємства»і призначити науковим керівником Ляшок Я.О.

Дата _____ Підпис _____

Згода наукового керівника

випускної кваліфікаційної роботи _____
(підпис, дата) (П.І.Б.)

Висновок кафедри

Завідувач кафедри _____
(підпис, дата)Попова О.Ю.
(П.І.Б.)

ДОДАТОК Б

Перелік зауважень щодо оформлення роботи

Означення документа	Документ	Умовна відмітка	Зміст зауваження

Дата _____ Підпис _____

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) ДП «Селидіввугілля»
на 31 грудня 2020 р.

(тис. грн.)

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи. Нематеріальні активи	1000	615	523
первісна вартість	1001	1 608	1 608
накопичена амортизація	1002	993	1 085
Незавершені капітальні інвестиції	1005	368 797	376 488
Основні засоби	1010	934 688	833 359
первісна вартість	1011	2 662 158	2 681 256
знос	1012	1 727 470	1 847 897
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	1 304 100	1 210 370
II. Оборотні активи. Запаси	1100	194 142	186 899
Виробничі запаси	1101	126 223	102 443
Незавершене виробництво	1102	46 800	54 010
Готова продукція	1103	20 544	29 960
Товари	1104	575	486
Поточні біологічні активи	1110	2	2
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	33 616	126 062
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1 555	1 266
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 430	8 747
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	7 011	109
Готівка	1166	12	8
Рахунки в банках	1167	6 999	101
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Інші оборотні активи	1190	194 398	202 213
Усього за розділом II	1195	435 154	525 298
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	18 600	18 600
Баланс	1300	1 757 854	1 754 268

Продовження таблиці В.1

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал. Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	274 781	274 781
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	236 312	224 981
Додатковий капітал	1410	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-4 128 299	-4 151 701
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	-3 617 206	-3 651 939
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення. Відстрочені податкові зобов'язання	1500	66 402	60 714
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 731	155
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Усього за розділом II	1595	69 133	60 869
III. Поточні зобов'язання і забезпечення. Короткострокові кредити банків	1600	42 530	42 530
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	1 868	1 868
товари, роботи, послуги	1615	951 708	827 083
розрахунками з бюджетом	1620	992 013	1 170 498
у тому числі з податку на прибуток	1621	40 216	40 216
розрахунками зі страхування	1625	1 053 917	1 122 095
розрахунками з оплати праці	1630	98 802	83 260
за одержаними авансами	1635	294 940	208 708
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточні забезпечення	1660	100 359	115 064
Доходи майбутніх періодів	1665	504 358	433 071
Інші поточні зобов'язання	1690	1 265 432	1 341 161
Усього за розділом III	1695	5 305 927	5 345 338
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	1 757 854	1 754 268

Таблиця В.2 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) ДП «Селидіввугілля»
на 31 грудня 2021 р.

(тис. грн.)

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи. Нематеріальні активи	1000	523	464
первісна вартість	1001	1 608	1 649
накопичена амортизація	1002	1 085	1 185
Незавершені капітальні інвестиції	1005	376 488	367 756
Основні засоби	1010	833 359	759 307
первісна вартість	1011	2 681 256	2 725 753
знос	1012	1 847 897	1 966 446
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	1 210 370	1 127 527
II. Оборотні активи. Запаси	1100	186 899	145 754
Виробничі запаси	1101	102 443	101 665
Незавершене виробництво	1102	54 010	15 099
Готова продукція	1103	29 960	28 480
Товари	1104	486	510
Поточні біологічні активи	1110	2	3
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	126 062	273 868
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1 266	1 233
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8 747	3 116
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	109	95
Готівка	1166	8	4
Рахунки в банках	1167	101	91
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Інші оборотні активи	1190	202 213	184 997
Усього за розділом II	1195	525 298	609 066
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	18 600	18 600
Баланс	1300	1 754 268	1 755 193

Продовження таблиці В.2

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал. Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	274 781	274 781
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	224 981	221 168
Додатковий капітал	1410	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-4 151 701	-4 518 343
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	-3 651 939	-4 022 394
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення. Відстрочені податкові зобов'язання	1500	60 714	52 285
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	155	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Усього за розділом II	1595	60 869	52 285
III. Поточні зобов'язання і забезпечення. Короткострокові кредити банків	1600	42 530	42 530
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	1 868	1 868
товари, роботи, послуги	1615	827 083	1 081 722
розрахунками з бюджетом	1620	1 170 498	1 323 751
у тому числі з податку на прибуток	1621	40 216	40 216
розрахунками зі страхування	1625	1 122 095	1 221 302
розрахунками з оплати праці	1630	83 260	111 879
за одержаними авансами	1635	208 708	226 474
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточні забезпечення	1660	115 064	112 083
Доходи майбутніх періодів	1665	433 071	374 068
Інші поточні зобов'язання	1690	1 341 161	1 229 625
Усього за розділом III	1695	5 345 338	5 725 302
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	1 754 268	1 755 193

Таблиця В.3 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) ДП «Селидіввугілля»
на 31 грудня 2022 р.

(тис. грн.)

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи. Нематеріальні активи	1000	464	477
первісна вартість	1001	1 649	1 615
накопичена амортизація	1002	1 185	1 138
Незавершені капітальні інвестиції	1005	367 756	368 205
Основні засоби	1010	759 307	760 960
первісна вартість	1011	2 725 753	2 702 936
знос	1012	1 966 446	1 941 976
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	1 127 527	1 129 642
II. Оборотні активи. Запаси	1100	145 754	142 378
Виробничі запаси	1101	101 665	100 978
Незавершене виробництво	1102	15 099	24 783
Готова продукція	1103	28 480	16 124
Товари	1104	510	493
Поточні біологічні активи	1110	3	3
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	273 868	183 893
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1 233	1 164
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 116	2 273
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	95	89
Готівка	1166	4	1
Рахунки в банках	1167	91	88
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Інші оборотні активи	1190	184 997	172 952
Усього за розділом II	1195	609 066	502 752
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	18 600	18 600
Баланс	1300	1 755 193	1650994

Продовження таблиці В.3

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал. Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	274 781	274 781
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	221 168	212 681
Додатковий капітал	1410	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-4 518 343	-4 208 623
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	-4 022 394	-3 721 161
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення. Відстрочені податкові зобов'язання	1500	52 285	53 122
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	274
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Усього за розділом II	1595	52 285	53 396
III. Поточні зобов'язання і забезпечення. Короткострокові кредити банків	1600	42 530	42 530
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	1 868	1 868
товари, роботи, послуги	1615	1 081 722	1 012 809
розрахунками з бюджетом	1620	1 323 751	1 125 348
у тому числі з податку на прибуток	1621	40 216	40 216
розрахунками зі страхування	1625	1 221 302	1 019 519
розрахунками з оплати праці	1630	111 879	97 169
за одержаними авансами	1635	226 474	267 486
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	112 083	119 741
Інші поточні зобов'язання	1690	1 229 625	1 205 197
Усього за розділом III	1695	5 725 302	5 318 759
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	1 755 193	1 650 994